

ORIGINEA TRACICA A UNOR CUVINTE SI EXPRESII IN VORBIREA ROMÂNILOR

Note istorice si analize pe texte clasice

Paul M Cristea, 2 Oct. 2023/ Revizie: 12 Dec 2023 / 29 Feb 2024/ Junie 24/ Oct. 2024/ Oct. 2025

CUPRINS

1. Abstract -----	Pag. 3
2. General -----	Pag. 4
3. tată, tați: substantiv-----	Pag. 5
4. Marea Mamă, MA, Cybele, Gaia, Gerghița cu origini in Asia Mica-Troas, Muntele Ida. -----	Pag. 6
5. Statueta getică/ tracă Cybele, Comuna Năieni, România si monede imperiale din Dacia, Moezia Inferior reprezentând zeita Cybele. -----	Pag. 8
6. apă, ape: substantiv -----	Pag. 10
7. bărbat: substantiv, sinonim: sot; bărbată, curajoasă, adj. feminin; ‘Vir’ în limba etruscă si latină, ‘vier’ în limbajul arhaic al satelor românești. -----	Pag. 11
8. a se ismeni, verb: expresie ‘nu te ismeni’ sinonime: a se răsfăța, a se prosti. -----	Pag. 13
9. tolmăc, adj: însemnând om nedescurcăreț, fricos, fără acțiune. -----	Pag. 14
10. argea, argele, arhaic: substantiv. Sinonim, razboi de tesut -----	Pag. 15
11. Cultul obscur al argeilor din Roma antică ar putea fi explicat astfel -----	Pag. 16
12. smintit, iesit din minți, nebun, adj: Apollo Smintitul -----	Pag. 17
13. hamster, substantiv: (rozator, soarece), cea mai cunoscută specie hamsterul sirian auriu.Templul Apollo Sminthius din anticul Hamaxitos -----	Pag. 19
14. Posibil migrația în Persia, Pakistan si India a cultului Apollo Sminthius din anticul Hamaxitos -----	Pag. 20
15. Brynchos (Broancă), cuvântul tracic posibil să fi fost la originea numelui Oracolui Apollo Branchidae din Didyma, Miletus -----	Pag. 24
16. Abdera, Abaera, abderite, aberite, ...aberații. -----	Pag. 26
17. schepsis, substantive. Expresii: E cu schepsis, Are un schepsis -----	Pag. 29
18. Soarta tragică a lui Hermias faimosul sclav cersetor, elev a lui Aristotel ajuns filozof si despot in Atarneus si Assos -----	Pag. 31

19. coios, coaie, coleus (latin): adj. substantiv, organe genitale. Coix barbata, plantă ----- Pag. 32
20. Sulă, substantiv comun, poreclă romană (scula de găurit, organ masculin) ----- Pag. 34
21. picior, picioare, substantiv. Ter-psicore, Musa dansului ----- Pag. 35
22. antagonist, care se opune, adj. ----- Pag. 37
23. meandre, substantiv. Expresie populară: "Nu stau după meandrele tale" ----- Pag. 38
24. a hărăzi, hărăzit: verb/ adj., a stabili un destin divin. Sinonim: predestinat ----- Pag. 38
25. Epigramistul Marțial (cca. AD 38 – 102) arată locul unde Prometeu ar fi fost
 înlănțuit, în Muntii Geției, adică Carpații ----- Pag. 39
26. preferate, adj. perphere ----- Pag. 42
27. talaz, taluz, substantive: talazul (valul) mării, taluz(val) de pământ ----- Pag. 43
28. soartă, sorți, soarte: substantive ----- Pag. 44
29. a face, făcut, verb: fecit, în latina clasică. Epigraf pe agrafa (fibula) din Prenestre ---- Pag. 45
30. cioban, substantiv: sinonime baci, oier, păstor din latină ----- Pag. 46
31. Glâmbocata (Gura de Aur), Glâmbocelu (Gurită de aur), localități în județul Arges --- Pag. 47

Motto: "Cu ce am idolatriza noi românii Istoria? Descindem dintr-unul din neamurile cele mai numeroase din lume si praful s-a ales de el; nici măcar limba nu i se mai cunoaste" - Mircea Eliade

"Poporul care si-a uitat trecutul nu mai are viitor" - Sir Winston Churchill

Abstract

*In limba Româna sunt cuvinte primordiale vietii, unele din ele existente numai în limba noastră si se găsesc în aceiasi formă si semantic în Latina veche (Prisca) sau limba Etruscă, cum sunt: **tată, bărbat, soartă, a face (făcut), apă**, etc. Cuvântul **Mama**, care este folosit numai de Români în această formă, pare avea legătură cu Mama Pământului din preistorie, mai târziu zeita tracică Cybele, născută la Gherghita pe muntele sfânt IDA din Troas. Numită "**Ma**" în Anatolia, era venerată de un trib Dacic, in Comana, cum spunea Strabon. Există si multe cuvinte in scrierile lui Homer, care se găsesc în limba Română; **Telemachus** pare a fi la originea cuvântului românesc '**tolomac**', iar '**sminthius**', însemnă '**smintit**' în limba Română, deci au origine tracică. Acest epitet atribuit lui Apollo, explică cultul lui "**Apollo Smintius**" neânteles si astăzi. Legat de acest cult este si originea cuvântului '**hamster**', care nefiind concludent explicată în dictionare, pare că are legătură cu numele orasului antic **Hamaxitos** unde se afla templul Apollo Smintius, care era plin de soareci (hamsters), în timpul lui Strabon. Acest cult se pare că ar fi emigrat in Baluchistan si India. Cuvântul '**skepsis**' din dictionarul Românilor nu are originea explicată, dar pare avea legatură cu orasul Skepsis unde Aristotel a abandonat cărțile lui filozofice sub amenintarea înaintării Persanilor. Elevul lui, Hemias, filozoful slav ajuns despot in Asos, fuge si el, este prins de **Mentor** care lucra in slujba Persilor, si este executat.*

*Unele cuvinte folosite de Hesiod în miturile sale se găsesc si astăzi numai în limba românilor, cum ar fi **Coios, Phaeton (Făt), Fetuza, Lamp(etia), 'Baetyl(os)'**, deci au origine tracică. Acest lucru poate fi o indicatie a originii preistorice, tracică a miturilor Titanilor si ar*

arăta vechimea Românilor și a limbii lor. Cuvântul **'a hărăzi, hărăzit'** apare avea originea de la numele zeiței Hera care a 'harazit-o' pe vacuta 'lo' - să nu-si găsească locul în lume. Ea îl găsește pe Prometeu pedepsit de Zeus înlântuit în Muntii Getici (Carpatii), conform lui Martial, care corectează în acest fel o eroare antică - confundarea muntilor **Getici** cu muntii **Caucaz**.

Herodot numeste **'Perpherees'** fetele virgine alese anual să ducă ofrande la Delos, acesta fiind cuvântul tracic **preferate** prin anagramare. Cuvântul **talaz, taluz** nu este de origine turcă, ci este un cuvânt tracic menționat de Xenofon, iar cuvântul **cioban** nu este împrumut din limba turcă, fiind existent în limba Galeza Veche, și anume, **ciobair**. Numele comunelor românești **Glâmbocata** și **Glâmbocelu** par avea origine latină sau celtică.

General

"Unele lucruri nu există, dacă nu le cauți", spunea un filozof antic. În limba noastră circulă cuvinte vechi, ca niște artefacte arheologice, nestemate, pierdute în timp pe drumul prăfuit al istoriei antice, drum uitat, neglijat, și chiar contorsionat de unii, din anumite interese, sub masca unor noi descoperiri. Cuvinte folosite în special în zona rurală și pentru care unele dicționare ni le prezintă ca având origine din vorbirea triburilor migratoare. Folosirea în vorbirea curentă a multor cuvinte arhaice, cu origini în legende și povestiri alegorice, anterioare năvălirilor barbare din Sec IV AD, ar fi o confirmare a vechimii românilor, și a limbii lor.

Getii / Dacii au avut contacte cu civilizația Elenă încă din Sec VII BC prin coloniile comerciale înființate de Miletus la Pontul Euxin, iar mai târziu Legiunile Romane, care au ocupat o parte din Dacia timp de cca. 170 ani, au avut o influență determinantă asupra lor. Poate acestea au fost momentele astrale ale 'Daciei Sacre' să apară în istorie, pentru că așa cum spunea istoricul Eugen Lozovan – **"destinul civilizațiilor atârână de 'întâlniri' - mai mult sau mai puțin violente"**.

O remarcă de la începutul primului mileniu al erei noastre, aparținând istoricului Dion Chrisostomos (AD 112) care, referindu-se la coloniile grecești de la Pontul Euxin, spunea: **"Dacii aveau mare interes pentru HOMER și aproape toți stiau versuri din Iliada. Ei sunt foarte corecți, și toate tranzacțiile sunt verbale, neînțelegerile fiind rezolvate de acord cu legile locale"**.

Devine evidentă constatarea epică a lui Lucian Blaga care, în 'Sufletul Satului', scria: **"vesnicia s-a născut la sat. Aici orice gând e mai încet și inima-ti zvâcneste mai rar"**. Timul curgând încet, schimbările fiind lente, s-au putut transfera și păstra din generație în generație-legende, vorbe, obiceiuri;

..sau constatarea lui Vasile Pirvan - *“Despre strămosii noștrii geti, plugari și ciobani s-a putut spune că în Secolul VI BC nu aveau o cultură calitativ inferioară, ci doar formal deosebită de a grecilor; tot ce-i deosebea era că ei, getii erau săteni nu orășeni ca grecii”* [Getica,131]

tată, tati: substantiv

Cuvânt folosit **numai de români** cu înțelesul din dicționar. Apare în Limba Latină veche (**Linqua Prisca**) și se mai folosește astăzi în unele zone din Italia: *“Limba priscă a fost aceea pe care au folosit-o locuitorii cei vechi ai Italiei, în timpul lui Ianus.”* [Pausanias, Sec 2 AD. – Istoria Greciei]. Fetele lui **Caesar** și **Pompei** se adresau cu acest cuvânt tatălui lor, ca un diminutiv de la **Padre**. [Caesar, by Colleen Mc Cullough, published by Avon, 2003]. Cuvântul **tata** apare și pe un epigraful din **Preneestre (mai târziu numit Palestrina)** plasat pe mormântul unui copil de *“**Primitiva Mat(er) si Arius Tata**”*. [Torquati, Orig. de lingua. ital. 304].

În anul 1885, pe o piatră de mormânt datată din Sec. 6 BC descoperită în satul **Kamina din Lemnos** era un epitaf identificat ca fiind un script **etrusc**. Această stelă confirmă o afirmație antică făcută de Herodot, spunând *că Attica și Atena au fost inițial locuite de pelasgo-etrusci* [Histories 6.137] și *“după ce au fost alungați de aici, s-au retras în Lemnos, de unde multi veniseră.”* Această înscripție arhaică, încă nedescifrată total, conține cuvântul **tata**. Cei mai vechi locuitori ai insulei **Lemnos**, se spune, ar fi fost un **trib de traci** numiți de Helleni, **Sintians** (Pirați).

Numele de **Lemnos**, spunea **Hecateus din Milet** (550-476 BC), vine de la numele **Cybele** care era venerată de Traci și de unde cultul s-a extins în Asia Mică.

Despre **Cybele (Cibele)**, Diodorus Siculus, sec 1 BC spunea:

“Armonia coardelor, oricum, a fost redescoperită când Muzele au adăugat mai târziu coarda din mijloc, pe care Linus o lovea cu degetul mare, și Orfeu și Thamiris¹ au adăugat coarda josă și cea de lângă ea; și când Apollo, spun ei, a lăsat lira și fluietul ca un dar oferit lui Dionise în pesteră și când acesta s-a îndrăgostit de Kybile (Cybele) și a însoțit-o în peregrinările ei așa de departe, până pe pământul Hiperboreilor.” [Biblioteca 3.59.6].

(1) **Tamiris** (Greek: Θάμιρις), fiul lui Philammon și nimfa Argiope, a fost un cântăret Trac, care era așa de mândru de abilitățile sale, încât credea că poate cânta mai frumos ca Muzele. El a mers în competiție cu ele și a pierdut. Ca pedeapsă, ele l-au orbit și nu a mai putut cânta la liră. Această poveste este spusă de Homer. [Iliada 2. 594-600]

Ovidiu în *Metamorfozele* [14:130-153] spune cum SIBYLE din CUMAE, Italia, era iubită de APOLLO. El a ademenit-o oferindu-i să-i prelungească tinerețea cu atâția ani câte fire de praf sunt în palma lui, în schimbul îmbratiseșilor ei. **Ea a refuzat, dar el si-a ținut cuvântul si i-a luat tinerețea perpetuă si a fost astfel condamnată să fie pentru eternitate o femeie bătrână. (matroană).**

Cerrini Giovanni Domenico 1681, Roma, colecție privată. În pictură Sibel o femeie tinăă este arătată cum stă în fața lui Apollo ținând praf în cupa palmei. [Wikipedia].

Hypsipyle și **Myrina** erau numele principalelor orașe din insula **Lemnos** cu nume de **Amazoane** și care, totdeauna aveau legătură cu cultul **Cybele**. Legendele Hellene spuneau că femeile din **Lemnos** au ucis toți bărbații traci din insulă, din cauza infidelității și dintre toate femeile, **Hypsipyle** a reușit să-și salveze tatăl, **Thoas**, rege peste lemnieni. [Apollonius Rodius, *Argonautica*, Book 1]. După un Epitom din 'Bibliothēke', tradițional atribuit lui Apollodorus [Epitome 1:9], când Dionysus a găsit-o pe **Ariadne** abandonată de **Tezeus** în insula **Naxos**, el a dus-o în **Lemnos** și acolo l-a născut pe **Thoas**. Insula a fost populată mai târziu după venirea argonauților conduși de **Jason** și astfel își puteau justifica Hellenii hegemonia asupra insulei. **Hecataeus** era sceptic în privința istoriilor povestite, spunând:

"Scriu ce cred că este adevărat; în privința povestilor Hellenilor, de multe ori mi se par că sunt ridicole". [Hecateus din Milet, *Genealogiai*]

Marea Mamă, MA, Cybele, Gaia, Gerghița cu origini în Asia Mica-Troas, Muntele Ida.

Cybele (**Kybele**, Κυβηλη) era **Marea Mamă Frigiană** a zeilor, zeița fertilității, a sălbaticunilor munților, numită și '**Mama Munților**'. Cultul ei orgiastic (?) domina centrul și nord-vestul **Anatoliei** și se spune că ar fi fost introdusă în **Hellada**² prin insula **Samothrace** și prin orașul **Theba din Boeția** ca zeiță a pământului **Gaia**, or **Gaea**.

"Fără nici-un act dulce de dragoste Ea (Gaia) a produs marea largă, Pontos, cu valurile furioase și după asta cu Uranus i-a făcut lui adâncul, involburatul Okeanos (curentul)râul Ocean; și Koios, Krios, Hyperion, Iapetos, și Theia de asemenea, și Rhea, și Themis și Menosyne și Phoibe cu coroana de aur, și iubitoarea Thetis" [Teogonia, 130, Hesiod tradus de Richmond Lattimore 1986]

Cybele or **Gaia/Gaea** a fost asociată cu un număr de zeițe Hellene ca **Mionian Rhea**, mama zeilor (**Meter Theon**), și de multe ori cu **Demeter** în cultul din **Samothrace** și **Eleusis**, cu **Aphrodita** pe muntele **Ida** și **Artemis**, în **Efesos**. Grecii antici o vedeau pe Cybele în legătură cu Dionysus și mereu era asociată cu instrumente musicale, tobe, fluiere. . [Strabon, x, p 471], [Homeric Hymns 13, 31]; [Apollodorus iii, 5.1]; [Euripide Helen, 1304]; [Nonnus, Dionysicaia 9.136].

(2) Tranzitia de la era domniei *Bátrine Mame Europene a pământului* la era Helenisticului *Apollo* a implicat ceva timp și importante schimbări ideologice- religioase și arhitecturale. M. Eliade credea ferm că legăturile cu cultura neolitică au continuat în perioada istorică; Id est, Mama Pământului Gea a precedat cultului *Athenei din Delphi*, și conform religiei Helenistice, *Semale*, mama lui *Dionise*, a fost probabil zeita *Tracică a pământului*. [Eliade 1978: A History of Religious Ideas, 271. Trans. by W. R. Trask. Chicago: University of Chicago Press.].

Cultul a emigrat la Roma unde, în jurul anului 205 BC, exista un **Oracol Sibilian, Cybele fiind numită *Magna Mater***. Împărății Romani nu plecau la război fără să consulte mai întâi cărțile sibiline, achizionate, se spune, de ultimul rege al Romei, Tarquinius Superbus. Nu este întâmplător că zeița apare pe multe monede romane imperiale, emise în Asia Mică și Moezia Inferior în **Marcianopolis, Tomis (Constanta), Kallatis (Mangalia)**! In sculpturile clasice, zeița era reprezentată cu o coroană de turnuri, călare pe un leu, câteodată alături de fiul *Atys* identificat de unii antici cu *Sabazios* or *Dionysus*, sau flancată de *Lei*.

O statuie a *Cybelei (Agdistis)*, având cosul abundenței pe cap (*Calathos*), flancată de doi copii, a fost descoperită în locul arheologic **Hattusa**, într-un strat 'post hittit', din Sec. 5 BC, din era Frigiană.

 <p><u>Cybele călare pe un leu</u>, ceramică roșie, fragment dintr-un vas Athenian, Muzeul de Arte, Boston. [Wikipedia]</p>	 <p>Statuie Agdistis(Cybele), <u>având cosul abundenței pe cap (<i>Calathos</i>), flancată de doi copii</u>, descoperită în locul arheologic Hattusa, într-un strat 'post hittit', din Sec 5 BC, din era Frigiană. [Wikipedia]</p>	 <p>Statuie din Ostia, cca 200-300 dCr, <u>Cybele flancată de lei</u>, cu patera în mâna stângă, Muzeul din Napoli. [Wikipedia]</p>
 <p>Monedă de bronz, datată 147-175, Frigia, Ancyra. Pe avers bustul împărătesii Faustina II. Pe rev. statuia cult Artemis din Ephesus, putrând <u>kalathos</u>, stând între cerbi,</p>	 <p><u>Cybele stând pe tron și flancată de doi copii</u>, cu patera în dreapta, într-un mic templu (naiskos), Athena sec. 4 BC. Muzeul Antic Agora, Athena. [Wikipedia]</p>	 <p>Ariarathes III (c. 230-220 iCr) Bronze, batută <u>in Tyana, Comana (Capadochia)</u>. Pe avers: <u>Cap cu căciulă frigiană</u>. Revers: ΒΑΣΙΛΕΩΣ – ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ, T-Y (în partea de sus), <u>Cybele în biga trasă de doi sfincsi (lei?)</u>. Foarte rar.</p>

Hattusa a fost orasul principal al **imperiului Hittit** in Anatolia de Vest, zonă cunoscută mai târziu ca Frigia/Lydia. Imperiul **Hittit**, se crede, ar fi ajuns la apogeu pe la 1500 BC. Limba, cu o scriere inițial cuneiformă, mai târziu hieroglifică a **Hittiților** era o limbă **Indo-Europeană** (IE).

Dar locul de nastere al limbilor IE nu este Anatolia, ceea ce înseamnă că vorbitorii de limbă IE, se crede, au intrat in jurul anului 2000 BC în Anatolia, din alte zone. Dar, de unde au venit?

"In privinta locului există acum o părere general acceptată că evidenta lingvistică indică locul de nastere (Homeland) al Indo-Europenilor undeva în zona care se întinde din Valea Dunarii de Jos, dealungul tărmlui Nordic al Mării Negre, spre părțile de nord ale Caucazului..." [“The Hittites”, Ancient Peoples and Places, by J. G. Macqueen, West view Press Publisher, Bolder, Colorado, 1975, USA]. Autorul, cercetător al istoriei antice a Anatoliei, a fost născut in Glasgow, educat la St. Andrews University si Magdalen College, Oxford, Anglia.

Homer nu menționează zeita **Cybele, Sibile** si primul grec cunoscut să vorbească de ea a fost **Heraclitus**, născut în Efesos (cca. 540- cca. 480 BC), care într-un fragment de text ajuns astăzi spune de 1000 de ani de existență a Cybele, confirmând astfel originea ei Tracică, cu o vechime de cca. 3500 ani si poate o legătură cu zeita IE- **Simālia**, regina munților înzăpeziti, menționată în scrierile sanscrite. Această legătură este sugerată si de M. Eliade. [Historia Ideilor Religioase, 1978]

"Cybele cu voce fanatică spune lucruri la care nu putem râde, simple si neînfrumusetate, vocea ei ajungînd după 1000 de ani, prin gratia lui Dumnezeu (Zeus)" · [Heraclitus, Fragmente, 12].

Statueta getică/ tracică Cybele, Comuna Năieni, România si monede imperiale din Dacia, Moezia Inferior reprezentând zeita Cybele.

Informatiile despre viața lui Heraclitus vin de la Diogenes Laërtius (Secolul 3 AD). Afirmația lui Heraclitus este pusă sub semnul întrebării de unii istorici moderni dar, vechimea indicată de el pentru Cybele corespunde aproximativ cu vechimea de cca.3000 de ani a statuetei Cybele din bronz, descoperită la **Năieni, Judetul Buzău, România**. [The National Museum of Antiquities, Bucharest]. Această descoperire din Năieni, datată din epoca fierului timpuriu, este probabil una din cea mai veche atestare arheologică a zeiței identificată, incontestabil, prin prezența leului si a fiilor ei.

Marea Mamă (Cybele) este călare pe un leu si era flancată de doi fii, din care s-a păstrat astăzi numai unu - fiu Calaus, or poate Caloian din legendele Românești. Statueta getică/tracică de bronz este înaltă de 15 cm si lungă de 12cm. Această reprezentare a zeiței este asemănătoare, în diferite variante, în basoreliefuli, statuete, metope, monezi din toată lumea Greco/ Romană.

Comuna Năieni este asezată la poalele dealului Istrița, lângă **Pietroasa** si face parte din **Cultura antică Sărata Monteorul**. Statuia este considerată astăzi în România, posibil gresit, de origine **scitică**, reprezentând o zeităte iraniană numită **Anaithis!**?

Xenofon spunea că **Gherghis**, în apropierea Troiei, a fost un loc de mare importanță unde exista un templu al lui **Apollo Gherghitus** și, acolo s-ar fi născut **Cybele**³, pe muntele Ida. Gherghis or Gherghita este menționat și de Herodot ca fiind ce a rămas din anticul **Teucri**, un oraș de lângă **Troia, Dardania**, cu o istorie magnifică [Herodot, vi, 43].

Gherghița este un nume de femeie foarte comun în satele românești, în special în sud, și unde se folosește și astăzi expresia “dacă nu ești cuminte, te pedepsește Mama Gaia!”, adresată copiilor. Această sintagmă pare a fi în spiritul descrierii zeiței de către Heraclitus! De altfel, **Sybile Herophile a fost cea care l-a pedepsit și pe **Hercules** să facă cele douăsprezece munci, stabilite de dușmanul lui, **Euristheus**, după ce Hercules și-a ucis copiii și soția.**

(3) Zeita **Cybel**, **Sibile** era denumită și “mama muntilor” [‘Etymological Dictionary’ of Greek, Brill 2009, pag 79]. Numele este asemănător cu Sanscritul **Simālia**, mama lui **Dionisus**, regina muntilor înzăpeziti [‘The Cambridge History of India’, pag 76]. **Sybil** și **Simālia** par să fi fost zeități asemănătoare cu origine IE, și astfel vechimea **Sibilei** de cca. 3500 de ani, cum spune **Heraclitus**, apare plauzibilă. **Similia** este un nume comun la români.

 <p>Monedă din Troas, GERGIS, secole 4-3 îCr. Pe avers: <u>capul Sybelei Herophile</u>. Pe rev: <u>Un sphinx</u>. Atestare: SNG Copenhagen 338; SNG von Aulock 1515.</p>	 <p>Hemibol, cca. 525-475 îCr din Asia Mică, posibil KYZIKOS (înființat de Pelasgi), Mysia. Avers: <u>Atys purtând caschetă frigiană/dacică</u></p> <p>SMYRNA, Ionia - AE19 - Cybele - rare, 4.22 g 19 mm, Turreted head of Cybele right, / Rev. ΣΜΥ-Ρ- ΝΑΙΩΝ, Demeter? cu cornucopia și patera. SNG Corp 1263, BMC 16255</p>	 <p>Statueta Getică-Marea Mamă, Gaia (Cybele) călare pe un leu, alături fiul ei, cu o vechime de cca. 3000 ani descoperită pe teritoriul comunei Năieni. De observat cascheta!</p> <p>[Museul Național de Antichități, București].</p>
 <p>Monedă datată 193-217 dCr. cu bustul lui Domna pe avers, bătută în Moesia Inferior, Kallatis. Rev: <u>Cybele călare pe un leu</u>. Atestare: AMNG I 1 313.</p>	 <p>Monedă de bronz, Moesia Inferior, Marcianopolis, bătută în 210-211 îCr. Bust of Septimius Severus pe avers. Pe rev: <u>Magna Mater (Cybele) așezată pe tron, lei sezând la picioarele ei, în stânga și dreapta</u>.</p>	 <p>Monedă din Frigia, Kotation, cu bustul împăratului Valerian I pe avers, iar pe rev: <u>Cybele în biga de lei</u>. Atestare: SNG Cop. 336 type. Datată: 253-260 dCr.</p>

În comuna **Pietroasa**, Județul Buzău, în 1837, pe același deal, Istrița, a fost descoperit un alt tezaur dacic de mare importanță numit "Cloșca cu pui de aur", datat în secolul AD 4 având inițial 22 de piese în greutate de cca. 19 kg aur, din care multe s-au pierdut.

Tezaurul Dacic "*Cloșca cu pui de aur*" a fost descoperit în 1837, la Pietroasa, județul Buzău, undeva pe Valea Urgoaia, România.

Alexandru Odobescu a ajuns la concluzia că atelierul în care a fost confecționat tezaurul a aparținut spațiului culturii antichității clasice greco-romane. Alte interpretări au făcut legătura cu cultele care aveau în centru pe "*Zeita Mamă, Cybele și ilustrarea unor mistere Orfeice Dionisiene*".

Nicolae Densusianu pare să fi avut dreptate spunând simplu: "*Tezaurul de la Pietroasa nu este nici gotic, nici bizantin, nici după formă, nici după genul de ornamentare al obiectelor, nici după mitologia ce le reprezintă,..... avem aici resturile unui tezaur religios, compus din diferite obiecte pretioase, ce au fost consacrate în timpuri îndepărtate unui templu ilustru, al Mamei Mari, ai lui Apollo - Hyperboreul în țările de la Dunărea de Jos*"

Istoria tezaurului se poate citi aici: <https://www.mnir.ro/tezaurul-de-la-pietroasa/>

apă, ape: substantiv

Cuvânt existent astăzi numai în limba română. Apare în limba Sanscrită [*The Cambridge History of India, Vol I*] și este menționat și în dicționarul **Etrusc**, exact ca în limba română, **apa, ape**. **Cicero** (106 – 43 BC), referindu-se la Oracolul **pelagic** din **Dodona, Epirus**, menționează că plăcuțele înscrise (**sors/soarte**) ale oracolului erau păstrate în vase cu **ape**, cuvânt folosit din limba **Etruscă** și probabil existent în Latina Veche (**Lingua Prisca**). [*Cicero, "In Divinizație" 1.34*]. Cicero a fost născut în **Arpinum** și era mândru de originile sale **etrusce!** **Este asasinat în Formia, numit în vechime Mola di Gaeta, Latium, în apropiere de villa lui. Gaeta⁴ care a primit numele de la locul de înhumare al Gaetei, nursa lui Aeneas!**

(4) *Gaeta, Geta este un nume comun de femeie sclavă în literatura Hellenă antică, provenind din Thracia sau Frigia și nume comun de femeie astăzi în România.*

Carlo Labruzzi, "Ponte antico fuori di Mola dove passa la Via Appia, Gaeta nella distanza cca. 1789 - 1793. Creion si acuarelă. Desenul prea frumos să nu-l punem aici! [Wikipedia]

In pictura: Formia, fostă "Mola di Gaeta", Latium, Monumentul lui Cicero din golful "di Gaeta" între râul Garigliano și peninsula Gaeta, nord-vestul orasului Napoli. [Wikipedia]

bărbat: substantiv, sinonim: sot; bărbată, curajoasă, adj. feminin; Vir, în limba etruscă și latină; vier, în limbajul arhaic al satelor românești.

Bărbat, cuvânt arhaic, substantiv comun, dar și nume propriu existent astăzi numai în vocabularul românilor, cu înțelesul din dicționar. Există și expresia "*fii bărbată*", cu adresare la o femeie, însemnând "*fii curajoasă*". Această expresie ne sugerează faptul că un bărbat este un "*om curajos*", și nu numai "*un om cu barbă*", așa cum îi este explicată etimologia în dicționare.

Dicționarele spun că vine din limba latină și păstrat în limbile romanice: italiană- 'barbato', provansală – 'barbat', spaniolă – 'barbado', toate cu sensul etimologic de "*om cu barbă*". **Este greu de înțeles cum cuvântul barbă ar fi apărut înaintea bărbatului!** În Roma antică avea înțelesul de "*om curajos*", indicând astfel o origine arhaică, posibil din limba Prisca folosită înainte de întemeierea Romei. **Un alt cuvânt arhaic și anume- vir- există în limba etruscă și în latină, cu înțelesul de bărbat din dicționarul român, cu origini Indo-Europene, Vira. Interesant, cuvântul apare astăzi numai în limba arhaică a satelor din Dacia sub forma de - vier, vierii, însemnând 'porc necastrat' sau 'mistret mascul'.**

Cuvântul **Bărbat** este cunoscut ca nume propriu în Roma antică încă din sec 5 BC, folosit în principal ca un **cognomen**, dat unor personalități publice cu calități și realizări deosebite, fiind în principal **oameni curajoși** prin acțiunile lor: **Titus Quinctius Capitolinus Barbatus** (cca. 513 BC – moare după 423 BC) a fost un general roman, ales consul de șase ori și care se remarcă în luptele seculare cu vecinii Romei.

Titus Quinctius a fost membru al gens **Quinctia**, una din cele mai vechi familii patriciene din Roma și se crede că ar fi fost fratele cunoscutului general **Lucius Quinctius Cincinnatus*** (cca. 519- 430 BC), de trei ori consul și dictator (Titus Livius). În timpul celor șase termene consulare, **Titus Quinctius** luptă împotriva **Aequilor** și **Volscianilor** care făceau dese incursiuni și devastau **Latiumul**.

 <p>VETURIUSGRACCHI F. SEMPRONIANUS, Denar de AR, ROME, 137 BC. Bustul Zeului Martie cu cascheta.; in spate, X and TI VET, Revers. Scenă de Jurământ: doi luptatori, față în față, având sulite în mână stânga și cu o sabie în dreapta atinge un piglet ținut în mâini de un om îngenunchiat; deasupra, ROMA. Crawford 234/1; Veturia 1; Sydenham 507. 3,75 gm., 20 mm.</p>	<p>Revers: Interpretarea nr. 1 <i>Lucius Quinticus Cincinnatus</i> *, pacea cu Samnites si "Furcile Caudine" în timpul celui de al 2 -lea război Samnit.</p> <p>Reversul monedei s-ar referi la povestea "Furcilor Caudine", în care o înțelegere nefavorabilă cu Samnitii a fost onorată. Livy spune că cetățenii Romei au refuzat să accepte acest tratat și au reînceput lupta. Au urmat o serie de victorii inclusiv cea din Lucretia 320 BC, în care Gavius Pontius a fost capturat și forțat să treacă pe sub yokă. Memoria 'Furcilor Caudine' a rămas în cultura Romană până la sfârșitul imperiului, ca simbol de umilire. Expresia este folosită și astăzi cu același înțeles.</p>	<p>Revers: Interpretarea nr. 2 <i>Mamurius Veturus</i> si povestea scuturilor, din timpul regelui Numa Pompiliu.</p> <p>Reversul monedei ar reprezenta ceremonia pastorilor Fetiali ca parte a proceselor de pace antice, când un purceluși era sacrificat să se sfințească un jurământ. Bancherul care emite moneda este fiul lui Veturius Gracchi f, Sempronius, Augur din 174 BC [E.Badian, <i>Atethusa</i>, 1, 1968, 31.6]. Pe observ este zeul Martie însemnând legătura lui cu Memurius în mitul etiologic despre mesterul Mamurius Veturius și reproducerea scuturilor (anciles) asemănătoare cu cel care a căzut din cer. [Festus, su Mamuri Veturi, Ovid, <i>Fasti</i> III, 379-923]; [Plutarh, <i>Numa</i>].</p>
--	--	--

Numeroasele victorii împotriva acestora și capacitatea lui de a aplana conflictele și de a ține un echilibru între **plebieni** și **republicani** în senat i-au adus aprecierea cetățenilor Romei, care îl numeau 'părintele lor' și căruia, se pare, i-au atribuit cognomenul de **Barbatus**, nume pe care tatăl său nu l-a avut.

Mai târziu, **Barbatus** apare în numele lui **Lucius Cornelius Scipio** (337 BC-270 BC), un descendent din familia patriciană cunoscută **Scipio** fiind, se crede, străbunicul lui **Scipio Africanul**. **El a rămas în istorie ca fiind primul general roman, consul în 298 BC, care a avut curajul și prin abilitățile lui a reușit să întrerupă seria de lupte seculare, interminabile, dintre Romani și vecinii lor, marcând astfel începutul expansiunii Romei în peninsula Italică - drept care, se pare, a primit cognomenul- Barbatus.** **Scipio Barbatus** joacă un rol crucial în al treilea război samnit, când el învinge o alianță a Etruscilor, Umbrienilor, Sabinilor, Samnitilor și Galilor în luptele de la **Volterrae în 298 BC** și **Tifernum în 297 BC**, relatate mai târziu de Titus Livius [*Istoria Romei*, 10: 10-19]. **Aceste victorii creează premisele expansiunii Romei în Peninsula Italică.**

Sunt cunoscute legendele Romei antice ca: – '**trádarea Tarpeei**'- care a deschis porțile Romei Sabinilor condusi de **Titus Tatius**, în schimbul unor bijuterii de aur, legenda femeilor Romei și a celor Sabine '**care au făcut un apel comun**' pentru a opri aceste interminabile lupte; și deasemeni legenda lui **Titus Tatius**, regele Sabinilor (moare cca.740 BC), care declară război Romei, în perioada regelui **Romulus**, primul rege al Romei, ca răspuns la **incidentul 'rápirii Sabinelor'**. Aluzie la aceste legende apar și pe monedele romane republicane de mai jos:

 <p>SEXTUS. POMPEIUS FOSTULUS, banker, 137 iCr. Denar de argint, Roma pe avers. Pe revers; <u>Lupoanca alăptând fratii Romulus si Remus.</u> În spate pomul de smochin cu o ciocănitore pe ramuri <u>si păstorul Faustulus salvatorul copiilor, din râul Tibru,</u> conform legendei; In exergue: ROMA. Reference: Crawford 235/1c; RSC Pompeia.</p>	 <p>Monedă de argint L. TITURIUS. L.f. SABINUS din Republica Romană, 89 iCr. <u>Capul regelui Titus Tatius,</u> in spate SABINUS. Revers: <u>Trădătoarea Tarpeia flancată de doi soldati Sabini.</u> L. TITURI in exergue. Conform: Craw 344.2c.</p>	 <p>Monedă L. TITURIUS. L.f. SABINUS, denar de argint, Roma, 89 iCr. Pe avers: <u>capul regelui Titus Tatius.</u> Pe revers: <u>răpirea Sabinelor.</u> Conform: Crawford. 344/1a. Syd. 698.</p>
--	--	--

În primul secol BC, numele de **Barbatus** apare din nou în Roma. Este posibil să fi apărut de la **Marcus Philippus Barbatus**, un sclav fugit și care, devenit prieten al lui **Caesar**, este ajutat de acesta să devină magistrat, împotriva legilor Romei nefiind cetățean roman. Subsecvent, în 40 BC el a obținut poziția de **pretor și propretor** sub **Marcus Antonius**. [Marcus Tullius Cicero, *Philippicae*, xiii. 2][Appianus, *Bellum Civile*, v. 31] [Suda, s. v. *Barbarius Philippicus*]. După moartea lui **Caesar și a lui Marcus Antonius**, **Barbatus** a căzut în disgrație și, se pare, ar fi fost asasinat.

Senatul Roman a trebuit să decidă, dacă toate sentințele date de el puteau fi păstrate în continuare. Atunci, s-a adoptat legea numită "**Comun Mallus**", sau legea "**Barbatus Philippus**" care stipula că - în cazul unei erori comune de procedură- sentința trebuie să fie considerată, pentru că fapta există.

Acest concept, din Dreptul Roman, ar fi trebuit să fie valabil și astăzi în practica judiciară! Cum să absolvi un inculpat pentru greseli comune de procedură, întârzieri, etc, când fapta există? Corupție clară! Numele de Barbatus, este posibil, să-i fi fost atribuit pentru curajul lui de a accepta poziția de magistrat, nefiind cetățean roman. A existat și ideea că numele ar fi venit de la faptul că era un '**barbar**', dar această variantă nu a avut nici o bază.

	<p>Denar de Argint 41 iCr., MARCUS ANTONIUS și OCTAVIAN. M. Barbatus Pollio, quaestor propraetor, Ephesus. Obv: M ANT IMP AVG III VIR (n.b.trium-vir) R P C M BARBAT Q P. <u>capul lui Mark Antony.</u> Rev: CAESARIMPONT(IIIVIR)RPC. <u>Capul lui Octavian.</u>Crawford 517/2; CRI 243. După moartea lui Caesar, în anul 43 iCr. puterea absolută a fost preluată de o comisie specială cunoscută sub numele de "Al doilea trium-virat" format din trei-bărbați: Marcus Antonius, Octavian și Marcus Aemilius Lepidus.</p>
---	---

A se ismeni, verb: expresie: 'nu te ismeni', sinonime 'a se răsfăța', 'a se prosti'.

Cuvânt în dictionarul roman și folosit la țară cu înțelesul de *a se răsfăța, a se prosti*. Etimologia cuvântului, se pare, nu are nimic de-a face cu cuvântul 'schimbare' din limbile slave, așa cum este menționat în dicționare. **Observând cu atenție personajul 'Ismene', sora 'Antigonei', din tragedia cu**

acelasi nume a lui Sophocle, scrisă în 411 BC, ne dăm seama că *"Ismene...se cam ismenea"*! În timp ce întriga tragediei evoluează, poziția Ismenei impresionează teribil publicul, rămânând-i în memorie. **Ismene/ Ismena** este un *'caracter'* comun, des întâlnit și în piesele altor autori antici greci, tragedie sau comedie: **fată tânără, răsfățată, un caracter emoțional, naiv, cum este de altfel orice fetiță tânără.** Personaj cu același nume este întâlnit și la **Eschil** și în comedia lui **Aristofan**, **Lisistrata**.

Ideea mi-a fost sugerată de o recenzie recentă în care se făcea comparație între caracterul pragmatic al **Antigonei** și cel naiv, copilaresc al surorii sale mai tinere, **Ismene**. **Să fie oare numai o coincidență?** Detaliu mai jos: Tydeus and Ismene, Amphoră Corintiană, cca. 560 BC, Luvru. [Wikipedia].

Tolomac, adj: însemnând om nedescurcăt, fricos, fără acțiune.

Posibil, să vină de la **Telemachos**, Grecia antică: **Τηλέμαχος Tēlemakhos**, literalmente însemnând *"luptător de la distanță/arcas"*. [Brann Eva, *Homeric Moments: Clues to delight in reading the Odyssey and the Iliad*, p. 277]. În mitologia greacă este fiul lui Ulise și al Penelopei, caractere centrale în *Odiseea* lui Homer. **Luptătorii Greci, cei care nu erau apti fizic și nu se descurcau în lupte corp la corp, erau desemnați 'Telemaci'!** Când Telemachus a crescut sub supravegherea lui Mentor, lăsat de tatăl său, el a vizitat Pylos și Sparta în căutarea tatălui și, nedescurcându-se, s-a întors acasă în **Itacha**. Acolo, **Ulise** deja ajunsese după o lungă peripeție, rătăcind pe coasta **Traciei**, trecând de atrăgătoarele cântece ale **Sirenelor**, de pericolele monstrului **Scylla** și ale vârtejului **Charbides** din **Strâmtoarea Messina** și multe alte locuri.

Ajuns acasă după 20 de ani, în haine de cersetor, Ulise a găsit-o pe Penelopa, soția lui, lucrând la războiul de țesut și a fost recunoscut numai de câinele lui, Argus. Acest detaliu se poate vedea pe moneda din centru, Ulise purtând o cusmă frigiană/dacică.

 <p>Moneda a lui Sextus Pompeius Magnus, bătută în Sicilia, 42-40 îCr, reprezentând farul din Messina (vechiul tracic- Zancle): pe revers, monstrul SCYLLA.</p>	 <p>C MAMILIUS LIMETANUS AR silver 'serratus' denar. Circa 82 BC. Bustul lui Mercury. Reverse - C MAMILIMETAN ULYSSES (ODYSSEUS) mergând cu un baston ca un cersetor, fiind recunoscut de câinele bătrîn Argus. Ref: Syd 741, RCV 282.</p>	 <p>PENELOPA și peșitorii, pictură de Pinturicchio, 1509. [Wikipedia]. Penelopa este arătată țesând la 'argalaios', adică la "războiul de țesut"-argea, în limbajul arhaic al satelor românești.</p>
---	---	--

*Dala marcată cu Odysseus din Sec. 13 BC
găsită în Ithaca – Credit: Χρ. Μαραμπέα
[Christina Marampea] / Greek Ministry of Culture.*

În zilele noastre, arheologia se întâlnește cu legenda în insula **Ithaca**, locul cunoscut de origine a lui Ulise (Odysseus), regele erou din poemul epic *Odissea* a lui Homer. Într-un loc arheologic din Insula Ithaca săpăturile au descoperit dale cu numele de Odysseus, confirmând locul unde era celebrat regele mythologic. Noile descoperiri plasează locul numit ‘Scoala lui Homer’ în perioada Myceniă 1600- 1100 BC- timp în care acțiunea din *Iliada* și *Odissea* lui Homer ar fi avut loc. **Acesta este o indicație că legenda lui Homer, *Odissea* a fost păstrată nu numai în vers, dar înscrisă în piatră, existând identificarea civică și celebrarea eroului Odysseus de către oamenii care trăiau în Itaca, acolo unde povestea a început.**

De unde acest nume de ‘război de țesut’? Oare femeile Dace, Valahe, când bărbații lor plecau la război, nu începeau și ele să țesă la **argea (războiul de țesut)**, precum în legenda Penelopei, ca să-și arate devotamentul pentru bărbații lor?

argea, argele, arhaic: substantiv. Sinonim, “razboi de tesut”

Cuvânt arhaic în dicționarele românești însemnând ‘**război de țesut**’, explicând - cum ar veni de la cele două scânduri transversale ale războiului, care aveau o mișcare alternativă!? Origine foarte controversată, ceva origini orientale, cumane!?. Hasdeu indică a fi drept un cuvânt autohton, posibil dacic, venind din cuvântul **argilă!** [*“Columna lui Traian” din 1873, 232*]

Se pare că acest cuvânt **argea**, însemnând război de țesut, ar avea originea din următoarea legendă:

În tragedia antică “*Cei șapte împotriva Thebei*”(Aeschylus, 467 BC), **Argia** or **Argea** (grecul antic: **Ἀργεία, Argeia**) era fiica regelui **Adrastus din Argos**, căsătorită cu **Polynices**, fiul regelui exilat **Oedip al Thebei**. [*Hesiod, „Catalogue of Women”/ Pausanias, „Description of Grece”*]. Când regele Oedip a murit, o luptă pentru succesiune s-a declanșat între cei doi frați **Polynice și Ethocle** și amândoi își pierd viața. **Argea** încearcă să găsească, printre cadavre, corpul bărbatului ei iubit, cu toată interdicția decretată de regele regent **Creon**, pedeapsa fiind capitală. În final, ea îl găsește și toate încercările de a-l învia sunt în zadar.

A rămas legendar actul curajos al Argei și dragostea pe care a avut-o pentru sotul ei, precum Penelopa care a țesut la **argea timp de 10 ani pe perioada războiului troian, și alți 10 ani până când iubitul ei sot **Ulise s-a întors acasă**. Să fi fost în mintea femeilor Dace aceste legende, când bărbații lor plecau la război? Posibil, și alte cuvinte din mitologia greacă apar în vorbirea populară în Dacia de astăzi!**

Mai jos, **Argia** in Biblioteca Natională a Franței. Desenul, cu origine din Cognac, sec xvi AD, "**sugerează tesutul cu fir pe garmentul Argiei**", ceea ce poate fi o legătură cu 'războiul de tesut', numit în limba română arhaică, **argea**! Deasemenea, poate sugera si un act de castitate din partea Argiei! (q.e.d)

(Wikipedia)

Cultul obscur al Argeilor din Roma antică ar putea fi explicat astfel

In legatură cu semnificația acestui cuvânt **Argea**, ar putea fi si numele procesiunii religioase arhaice **Argei (sacra Argeorum)**, din timpurile întemeierii Romei, menționat de Ovidiu [*Fasti*. 5.622-660] si Varro [*De Lingua Latina*, 7.44]. Foarte interesant, ritualul avea loc in 16 Martie si 17 Martie, două zile după **festivalul Anei Perena din 15 Martie când, "plantele înfloreau în fiecare an⁵, acolo unde ea si-a găsit sfârșitul, pe malul Tibrului"**. Aceste procesiuni ale **Argeilor** aveau loc deasemenea si pe 14 or 15 Mai, o zi după Festivalul Saliilor.

Semnificația acestor ritualuri anuale ajunsese asa de obscură pe vremea clasicilor latini, încât nu mai era clară pentru cei ce le practicau si nu este elucidat nici astazi! Se credea, totusi, că are legatură cu Grecia antică.

(5) De aici si denumirea de 'plante perene', care răsar în fiecare an.

Preotesele Vestale, Pontifii (Flaminica Dialis) si Pretorii mergeau in Roma în 27 de locuri stabilite numite **sacralia** si colectau păpusi făcute din paie si papură, semănând cu oameni si având mâinile si picioarele legate. [*Encyclopædia Britannica*. Vol. 2, 11th ed. Cambridge University Press. p. 457]. Aceste păpusi numite **argei**, aduse probabil de femei, erau duse la **Pontus Sublicius**, cel mai vechi pod de lemn din Roma, unde erau aruncate în râul **Tibru** de către **Vestale Virgine**.

O posibilă explicație a semnificației ritului Argeilor poate fi comemorarea veteranilor eroi căzuți în lupte. Aceste procesiuni anuale apar să fi fost un **sprijin moral** pentru greua pierdere a acestor femei, de unde si numele procesiunii de **Argei** si numele podului **Sublicius**, un fel de Pod al Suspinelor!

Un argument in plus ar fi, că aceste procesiuni aveau loc în Aprilie, după festivalul **Annei Perena, sora reginei cartagineze Didona!** Alt argument, care ar susține acastă idee, ar fi si faptul că aveau loc si o zi după 14 Mai, zi în care avea loc **Festivalul Saliilor si a lui Veturius Memurius!** Plutarch (Secolul 1 AD)

credea că **Veturius Memurius**, menționat în **cântecele saliare**, nu era numele mesterului care făcuse scuturile (ancillas) ordonate de regele **Numa Pompilius**, ci simplu, însemna **-“veterem memoriam”** – în limba veche. [Varro, “De lingua latina” 6.49], [Plutarh, “Vieti Paralele”, Numa].

Aici, vedem că nici clasicii latini nu înțelegeau pe deplin semnificația procesiunilor religioase și această limbă arhaică prisca, vorbită în timpurile întemeierii Romei. Trăsături comune, ale eroinelor **Argea, Medea, Didona** din mitologia Greco-Romană, erau castitatea și sacrificiul. Asta ar face legătură și cu eroina lui Homer, **Penelopa**, care a țesut la **argalaios** timp de douăzeci de ani. Memoria păstrează în timp ce este bun!

 <p>GENS ANNIA. C. ANNIUS T.F. T.N AND L. FABIUS L.F. HISPANIENSIS AR DENARIUS. VF+. ANNA PERENNA - QUADRIGA. Rar! Avers: C. ANNI T.F.T.N. PROCOS. EX SC. Bustul Anna Perenna. Rev: L. FABI L.F. HISP. Victoria in quadriga, cu frunză de palmier; Q deasupra, conserving complete detalii pe ambele fete. Ref: Crawford 366/1b; Sydenham 748. Mint in Spain, 82-81 b.C. 3,3 g - 16 mm</p>	 <p>Luna Martie de la un mozaic al Lunilor, posibil Ritualul lui Veturius Memurius [Din El Djem, Tunisia, Sec 3rd AD]; March este positionată ca prima lună a anului.</p>
---	--

smintit, iesit din minti, nebun, adj: Apollo Smintitul

Cuvânt de origine tracică, menționat de Homer, Sec 8 BC. în poemul epic Iliada, care se găsește în dicționarul român, cu același înțeles. Preotul Troian Chryse îl invocă pe Apollo să se răzbune pe **Danai (Aheeni)**, pentru că i-au răpit fiica. *“Leto’s fair-haired child: God with the silver bow, protector of Chryse, sacred Cilla, **mighty lord of Tenedos, Sminthean Apollo** hear my prayer...”* [Iliada Homer, Cartea I, 39].

 <p>TENEDOS, Insula in TROAS, Sec 5 (Ca 450-387 BC), AR Obol. Janiform simbol, cap de femeie și bărbat, /Double Axe (Labrys), topor dublu in incuse square</p>	<p>HOMER îl menționează pe APOLLO ca principala zeitate a insulei TENEDOS, în timpul său. El spune că insula ar fi fost capturată de Achilles în timpul asediului Troiei. Este insula unde flota greacă s-a ascuns după ce Aheii au abandonat calul troian.</p> <p>Acest tip de desen, cu cap dublu, aici posibil Zeus și Hera, se chema "Janiform". Mai târziu a fost folosit pe monedele Etrusce și Romane, reprezentând capul dublu (două fețe) a lui Janus, de unde derivă și numele de 'Janiform'. Toporul dublu apare mai târziu pe monede, ca simbol al dinastiei Odrisse a Traciei, cum se poate vedea mai jos.</p>
--	---

 <p>THRACIA KINGDOM, METOKOS cca 405-391 BC, AR DIOBOL (12MM, 1.00G). Rev.: BEPENNIS. [Wikipedia]</p>	 <p>KING OF TRACE. AMATOKOS I. 389-380 BC. THICK Æ18 (10.20 GM) OF MARONEA. BIPENNIS (TWO HEADED-AXE), BULLS HEAD ABOVE / Rev: Ciorchine de strugure. [Wikipedia]</p>	 <p>KING OF THRACE. AMATOKOS I (Circa 389-380 BC). Ae. Obv: Horse prancing right. Rev: AMATOKO. BIPENNIS. Topalov, Odrysian 17.1. [Wikipedia]</p>	 <p>REGATUL TRAC ODRISE, KING TERES II, 351-342 BC. Moneda de bronz, Maronea mint. Reference: SNG Cop. -, SNG BM - SNG Stancomb, Avers: BIPENNIS, THPEΩ in jur, T- format de topor. [Wikipedia]</p>
--	--	---	---

În timpul războiului Troian, înaintea acțiunilor descrie în Iliada lui Homer, Agamemnon a răpit-o pe fiica lui Chryse, Chryseis (Astynome) din **Moesia** și luată ca pradă de război. [Biblioteca, Pseudo Apollodoros, sec 1 AD]. Apollo, "iesit din minti", coboară din Olimp și trimite soareci să distrugă recoltele Danailor (Aheilor) și să-i îmbonlăvească. Din această legendă, s-a născut cultul lui "Apollo Sminthius", (Apollo Smimtitul), practicat în Asia Mică unde era și un templu în timpul lui Strabon. Cultul a fost practicat de Troieni și mai târziu de Romani.

Cuvântul **Smintius**, **Σμινθεύς** și sensul cu care este folosit în Iliada nu este înțeles nici astăzi de Greci și de scriitorii străini, nefiind familiarizați cu limba Română. Se crede, eronat, că ar fi "un cuvânt grec, cretan, arhaic, de origine străină, posibil ...Luviană, însemnând soarece"! ["Apollo, Gods and heroes of the ancient world" by Fritz Graf⁶, Ed. Routledge 2009, 270 Madison Av. NY, NY.].

"Numele **Smintheus** îl lasă perplex pe etnograf și sugerează o problemă interesantă pentru antropologie [L. R. Farrell, The cults of Greek States, Vol 164] și apare că Grecii și ei au o problemă cu acest termen... 'Sminthius' ar fi un cuvânt care nici adepții antici ai Zeului (Apollo) și nici audiența lui Homer nu o înțelegeau ușor"

(6) Fitz Graf, fost profesor de limba greacă și latină la Universitatea Americană de stat Ohio

Cuvântul **smintit** este folosit astăzi, numai în limba Română, însemnând "iesit din minti", cu același înțeles folosit și de Homer.

 <p>Chryse încearcă să-si elibereze fiica de la Agamemnon, cupă ceramică roșie cca 360-350 BC, Louvre.</p>	 <p>Monedă republicană (112 BC), Avers: Hercule cu buzdugzul, Rev: Desulzor la jocurile Apollinare. (De observat soarele la picioarele cailor)</p>	 <p>Monedă imperială a lui Sever Alexandru (AD 222-235) cu statuia cultului APOLLO SMINTHIUS.</p>
--	--	--

 <p>TROAS. Alexandria. Severus Alexander (AD 222-235). Ae. Obv: M AV S ALEXANDRV. Laureate, draped and cuirassed bust right. Rev: COL ALE AV / TROAD. Vedere a templului SMINTHEUM cu o statuie a lui Apollo Sminthius, cu patera si arc peste tripod.RPC VI online 4037; Bellinger A331.</p>	 <p>CARACALLA, (4 April 188 – 8 April 217) împarat Roman de la AD 198 to 217. Alexandria Troas. Avers: bust dreapta. Rev: Caracalla pe cal, Caracala ridicând mâna; statuie a lui APOLLO SMINTHIUS , cu un arc si patera. Bellinger A272, Rar</p>	 <p>TROAS. Alexandria. GALLIENUS (AD 253-268). Ae As. Obv: IMP LICIN GALLIEN. bust dreapta. : COL AVG TROAD. Statuia lui APOLLO SMINTHIUS, dreapta, cu patera si arc. Bellinger A446.</p>
---	---	---

hamster, substantiv: (rozator, soarece), cea mai cunoscută specie hamsterul sirian auriu.

Templul Apollo Sminthius din anticul Hamaxitos

Hamster, cuvânt cu etimologie neclară astăzi în dicționare! Posibil, are legătură cu orasul antic **Hamaxitos**, unde era **Templul ‘Apollo Sminthius’**. **Templul exista in timpul lui Strabon** [Geograpy 13.1 46] **si este descris ca fiind plin de soareci (hamsteri!?)**, unde acestia erau hrăniți. **Strabon dă si o etiologie a numelui orasului Hamaxitos, unde spune: “In această Chrysa (n·b·Hamaxitos) este sanctuarul lui Apollo Sminthius si simbolul păstrează etimologia numelui, soarece (n·b·hamster) care stă la piciorul statuii de lemn (xoanon).”** [Strabon Geography, 13.1.47].

Se pare că această frază nu a fost scrisă, sau transcrisă inițial clar, poate nu a fost tradusă corect, si de aceea este înțeleasă gresit astăzi, că ‘sminthius’ ar însemna ‘soarece’, intr-o limbă străină, ... posibil Luviană!?, asa se spune în cartea. [Apollo, Gods and heroes of the ancient world, by Fritz Graph].

 <p>Moneda din Hamaxitos, (380 BC), se vede capul lui Apollo/Lira, si este localizată prin inscriptia AMA-XI, pe revers Lira, sau Broanca tracică</p>	 <p>In zilele noastre ruinele templului Apollo Sminthius, anticul Hamaxitis, pot fi vazute in Troas, zona Troiei, (Gulpinar, Kanakkale, Turcia).</p>	 <p>Monedă din timpul lui Sever Alexandru (AD 222-235) si are pe revers Templul cultului Apollo Sminthius.</p>
--	--	--

Posibil migrația în Persia, Pakistan si India a cultului Apollo Sminthius din anticul Hamaxitos!

În zilele noastre există în **Bikaner, India un Templu Karni Mata**, construit în jurul anilor 1530, care găzduiește mii de rodenți (soareci) pe care peregrinii Hinduși îi consideră sacri, ca fiind reîncarnarea strămoșilor sau eroilor căzuți în lupte. Acest templu din **Deshlunoke, cunoscut și Madh Deshnoke**, este un proeminent templu Hinduș dedicat zeiței **Karni Mata**, localizat 30 km la sud de **Bikaner, în Rajasthan**. A devenit cel mai important loc de peregrinaj pentru devotații **Charani sagatis** după ce accesul la **Hinglaj** a fost restricționat ca urmare a separării **Pakistanului de India**. [Wikipedia]

Orasul **Bikaner** este cunoscut pentru muzeul Prachina cu textile tradiționale și portrete regale. **In apropiere este Karni Mata, habitat pentru multi sobolani unde sunt hrăniți, fiind considerați sacri de către peregrinii Hinduși. Sobolanii albi, se crede, ar fi mai favorabili pentru împlinirea dorințelor sau aspirațiilor și peregrinii asteaptă uneori ore întregi, pentru a vedea un sobolan alb.**

Karni Mata (Karniji Maharaj) este zeitatea Hindușă a **puterii și victoriei** descrisă ca o luptătoare care ar fi trăit între anul 14 și 16 AD în vestul **Rajasthanului**. Ea este considerată o încarnare a zeiței **Hinglaj Mata**. **Hinglaj Mata** este venerată în cel mai mare și important templu pentru peregrinii Hinduși în **Balochistan, Pakistan**, 18 Km nord de Marea Arabiei. Templul se află în Vallea sacră **Hinglaj** într-o pesteră în Hingol National Park și nu există nici o indicație a vechimii templului. Muslimii locali venerază și ei această zeitate, numind-o Nani Mandir (**Mama- Mare a templului**) și asigură securitatea srinei.

Pentru început, trebuie spus cu referire la aceste **temple din India si Pakistan**, că nu s-au găsit legende sau referințe scrise care să facă legătură cu Templul antic **Apollo Sminthius** descris mai sus, si care exista în timpul lui **Strabon în Hamaxitos, lângă Troia**. Strabon nu dă detalii despre semnificația cultului, drept care cultul nu este înțeles astăzi pe deplin de către istorici. Nu ne rămîne decît să comparăm acest cult existent astăzi in India si Pakistan cu cultul antic a lui Apollo, mai puțin cunoscut, si să încercăm să argumentăm dacă există un sincretism:

1. **Templul Apollo Sminthius** în antichitate era casa unor rodenti (soareci) considerati sacri si unde erau hrăniti, asemănător cu Templele **Hinglaj Mata** si **Karni Mata** existente astăzi in **Pakistan** si **India**.
2. **Templul Karni Mata** din India este mai nou, cca. AD 1530, si apare ca o migrare spre Est în **India** a cultului **Hinglaj Mata din Balochistan, Pakistan**, deoarece zeita **Karni Mata** din **India** este considerată ca o încarnare a zeiței **Hinglaj Mata**.
3. Zeita **Karni Mata** este reprezentată în frescele templelor Hinduse alături sau călărind pe un leu, cum se poate vedea mai sus, lucru ce ne aminteste exact de aceeași imagine a Zeiței asociată tracilor din Mediterana, **Cybele, Gaia, Gea** la Helleni, **Magna – Mater** la romani.

O statuie a zeiței, cca. 3000 ani, s-a găsit pe teritoriul României, la Năeni. Să fie numai o întâmplare, sau poate este vorba de o migrație spre Asia a cultului atât de vechi al **Zeiței Gherghita -Ma (Cybele)**, mama zeilor de la muntele **IDA, din Troas**, cum se poate vedea pe moneda de mai jos emisă in **Capadochia**?

 <p>ARIARATHES III, (c. 230-220 BC) AE, TYANA (CAPADOCHIA) MINT, ZEITA 'MA' IN BIGA TRASA DE DOI SFINCSI (LEI?), foarte rară, Bronze (AE, 4.87g, 18mm), Simonetta (1977) 4, SNG von Aulock 6258, HGC 801 (R2). Av.: Cap purtînd frigian (Dacian!) Pilleus. Rv.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ - ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ. / T - Y, Zeita cu mîna stînga ridicata si cu sceptru in mîna dreaptă. Foarte rară.</p>	<p>ENYO, Zeita a războiului [Iliad 5.333], MA a fost zeita locală în Comana (Cappadocia) si alternativa(?) Phrygiană a zeiței CYBLE, mama zeilor, condamnată de Apollo, spune legenda, să rămînă o femeie bătrînă. Nume Greek Kybele, roman Cybele a fost o zeița anatoliană care a fost introdusă în cultura romană în timpul celui de al doilea Razboi Punic (Secol 3 BC). Romanii o identificau pe Enyo cu Bellona, care avea asemănări cu zeita Anatoliana MA. Enyo (Greek: 'Ενυώ, în traducere 'războinică', a fost zeița războiului si a distrugerii în mitologia greacă, consoarta lui Ares, zeul trac al războiului! Ea este identificată si fiind o soră a lui Zeus si Hera. (de observat dualitatea originii!) [Quintus Smyrnaeus, Fall of Troy, 8.424]</p>
--	---

4. Migratia unor culte religioase, în alte zone este cunoscută în istoria antică, cum ar fi cultul Cybelei, Gherghita (Grand – Ma), din Troad, Asia Mică, care a migrat la Roma, si în Comana, Capadocia. **Un alt exemplu cunoscut este adoptarea de către Persani al cultului cu origine pre-helenică,**

Apollo Didymeus sau Branchidae [Hrdt. 1.157.3; Paus. 7.2.6]. Acest cult era practicat de preoți în sanctuarul din **Didyma, Milet** existent în sec. 8 BC, devastat și ars de persani în 493 BC. Adoptat de persani, cultul era administrat de preoți Branchidae⁷, în Sogdiana.

Xerxes I, cel Mare (486- 465 BC) relochează urmașii acestor preoți greci în **Bactriana** și astfel cultul a fost practicat și în **Asia Centrală**. În perioada Hellenistică, **Alexandru Cel Mare** avansând prin desert spre râul **Oxus** (Amu-Daria) în mijlocul verii anului 329 BC a găsit acolo **Srine Branchidae**, pe partea opusă a râului, în **Sogdiana**, provincia nord-estică cea mai depărtată a **imperiului Persan** [Pliny, *Natural History* - 6.18]. Se zice că Alexandru Macedon ar fi masacrat acolo pe urmașii acelor preoți Branchidae, pentru că ar fi trădat și au trecut de partea Persanilor [Callistene, Strabon, Curtius Rufus, Plutarch], dar informația este controversată, chiar negată de unii istorici.

În **Dilberjin Tepe** din provincia istorică **Bactriana** au fost găsite în zona și urme arheologice și anume - amfore cu numele cultului înscrise pe ele [I.R. Pichikyán] în dialectul arhaic, păstrat de acești preoți Branchidae, conform Herodotus [6.119.4]

(7) How Walter Wybergh (1861-1932) și Wells Joseph (1855-1929), în cartea lor "A commentary on Herodotus", Oxford at Clarendon Press, 1912, au venit cu o ipoteză, și anume că numele cultului pre-Hellenic 'Branchus' ar deriva de la Sanskritul 'Brahman', în Latină 'flamen' (preot). Astăzi există o părere, tot mai acceptată de istorici incisiv cei Indieni, că Indo-Europenii au intrat în nordul Indiei, venind din Europa. Dacă aceasta este situația, cultul religios al Brahmanilor ar fi putut avea legătură cu migrarea în India a cultului Apollo Branchidae care ar fi avut loc, în acest caz, cu migrația în India a Indo-Europenilor. **Interesant, perioada Brahmană a Culturii Vedice începe în India după 1000-800 BC** [Max Muller 1823- 1900, *Rigveda Sanskrita*, Vol iv], **în aceeași perioadă când Cultul Apollo Didymeus a preoților Branchidae exista în Milet.** Ipoteza, este interesantă, dar trebuie documentată.

5. **Templul Higlaj Mata din Pakistan, nume cu origine sanscrită**, pare a fi un templu foarte vechi fiind practicat într-o pesteră (grotă), asemănător cu cel al lui **Apollo Smintheus (Smintitul)** din Troas. Nu i se cunoaște vechimea, dar având nume sanscrit și fiind unul din cel mai mare și important loc de pelerinaj pentru credincioșii **Hindusi**, presupunem că ar avea vechimea religiei locale Hinduse, care se consolidează prin anii 1000 BC, sub influența **religiei Vedice, Brahmane** ajunsă și ea la apogeu în aceeași perioadă. Cultura Rigveda, se crede, ar fi fost introdusă de **Indo-Europeni** în India prin cca. 1500 BC, cu imnurile sanscrite Rigveda, puse în scris mai târziu, se crede, în jurul anului 1000 BC. Strabon menționează existența Brahmanismului în India astfel; *"Megastene face o divizare a filozofilor, spunând că sunt de două feluri, unul numit **Brahmani**, și altul **Sarmani**"* [Strabon XV,1. 58-60].
6. **Cultul antic a lui Apollo Sminthius se practica și el în grote, pesteri, sau temple** cum se poate vedea pe moneda romană de mai jos din timpul împăratului Trebonianus. Cultul era practicat de Romani constienți de originea lor troiană, și este simbolizat pe unele monede republicane romane emise la Roma și pe multe alte monede imperiale emise în Asia Mică, expuse mai sus.

 <p>Monedă din Alexandria, Troas, Capul zeiței Tyche, rev: statuia lui Apollo Sminthius și un pastor, datată din timpul lui Trebonianus Gallus or Valerian I, (251-260 BC). (Wikipedia)</p>	<p>Reverse: [COL] AV TROA[D], Oierul ORDES , stînd spre dreapta, cu toiagul în mîna stîngă, spre stînga o statuie a lui Apollo Sminthius (smintitul), și o pesteră cu o statuie în interior. În dreapta un taur. Foarte rară. Scena este descrisă de Homer în Iliada.</p>
---	---

7. Există și posibilitatea că acest cult Apollonic să fi migrat mult mai târziu și practicat în Balochistan de către dinastiile Persane Achaemenide care tolerau zeul Apollo. Este cunoscut mitul despre **Croesus**, regele Lidiei, fiul lui **Alyattes** când, în 546 BC este învins de **Cyrus cel Mare**, și a fost salvat de pe rugul de execuție de o ploaie care s-a dezlăntuit ca urmare a rugăciunilor lui către divinitate. Cyrus a interpretat acest eveniment ca o intervenție divină a lui Apollo, renunțând definitiv, spune legenda, la execuția lui Croesus;

Kroisos, Louvre. Croesus așteptînd execuția brutală [Attic red-figure amphora, 500-490 BC, Louvre G 197]

8. „ori poate templul din **Hinlaj** să fi fost instituit de Alexandru Macedon, asemănător cu cel al lui Apollo Sminthius din **Hamaxitos**, să venereze soldații sacrificați în lupte și pentru a apela la salvarea divină! Este posibil, ca elev al lui Aristotel, desigur, el era un bun cunoscător al legendelor homerice. Templul **Hinlaj Mata** din sudul **Balochistanului** se află într-o pesteră pe drumul de coastă dinspre India spre Persia, drum străbătut de cei ce au mai rămas din hoplitii falangelor lui Alexandru la întoarcerea lor în 324 BC din campania Indiană.
9. Comparînd cultul Indian **Karni Mata** cu cel antic al lui **Apollo Sminthius**, cu origini în miturile Homerice, putem vedea un adevărat sincretism: rodenții crescuți și hrăniți în templul antic, considerați sfinți, ar fi semnificat reîncarnarea eroilor Troieni, iar practicantii traci și romani ai cultului se rugau pentru împlinirea dorințelor și aspirațiilor, asemănător practicilor cultului **Karni Mata** din zilele noastre în India.
10. Arhitectura **Porții de intrare** a templului **Karni Mata** din **Bikanar, India** construit în cca. AD 1530 ne aminteste un **Arc de Triumf Roman**, care reprezintă - **Puterea și Victoria**- interesant, exact semnificația templelor **Karni Mata**. De remarcat chiar și existența unor statui ale zeiței pe templul indian, amplasate asemănător cu statuile de pe arcurile de triumf romane care, întâmplător, erau statui de Daci.

Poarta de intrare in Templul **Karni Mata** din Bikaner, Rajasthan, India [Wikipedia]

Arcul lui Constantin, Roma, Forul Traian [Wikipedia]

In concluzie, există argumente care ar susține ideia migrării cultului Apollo Sminthius în Asia și mai târziu în India, similar cu extinderea cultului Apollo Branchidae care se practica în epoca helenistică în Sogdiana și pentru care există dovezi scrise și arheologice. Este interesantă asemănarea imaginii zeiței Karni Mata cu cea a Cybellei asociată cu leul, și arhitectura porții de intrare a templului asemanătoare cu cea a arcurilor triumfale romane. Este posibil cultul să fi fost instituit de Alexandru Macedon sau urmașii lui în grotle din sudul Balochistanului, pe drumul de întoarcere din dezastruoasă campanie a visului său Indian, când ar fi fost în mare nevoie de invocarea suportului divin. Mai târziu, după secole, cultul a migrat în **India** unde o familie a construit templul Karni Mata în Anul Domine 1530.

Brynchos (Broancă), cuvântul tracic hyperborean, posibil să fi fost la originea numelui Oracolui Apollo Branchidae din Didyma, Miletus

"Apollinem citharaeum qui Dicaeus appellatus est". [Plinii H. N. lib XXXIV. C.19. 10]. Dicaeus a fost un simplu epithet geographic a lui Apollo, care cânta la chitară (arhaic tracic, '**broancă**', instrumentul Hyperboreilor, întotdeauna acompaniind cântecele festivalurilor și a horelor, cum spunea Hecateus din Abdera. "**Brynchos**" (**βρύχχος**) este un cuvânt din limba Tracă referindu-se la un fel de chitară sau instrument muzical cu coarde, care apare în dictionarele Grecești. Cuvintele 'broancă' și 'ceteră' există în dictionarul românilor, și înseamnă instrumente musicale arhaice, care încă sunt folosite în folclorul satelor.

Sanctuarul și centrul Oracolului Didymean Apollo era localizat 10 mile la sud de Miletus. Pausanus spunea că era mai veche decât așezarea Ionică [Pau. VII 2.6], și un cult al lui **Atys** ar fi început pe la 1250 BC în Didymon (astăzi Murat Dağı of Gediz, Kütahya). Atys ar fi fost original o semi-zeitate locală în Frigia, asociată cu orașul Pessinos, de la poalele Muntelui Agdistis. Muntele a fost personificat ca demon, pe care strainii îl asociau cu **Marea Mamă, Cybele**. Atys, se spune, ar fi introdus în Lydia cultul 'Grand Ma', al Cybellei, invocând gelozia lui Zeus, care ar fi trimis un mistreț să distrugă culturile Lydienilor.

39- 17 BC, Miletos (Ionia), Didyma, AE 18. Magistrat Eudemos. Obs: **Apollo Branchidae**, având un arc. Rev: EYΔΗΜΟΣ. **Leu spre dreapta**; stea deasupra. Deppert-Lippitz 953. 4,5 g - 18 mm

Notă numismatică

Didyma a fost **Srina oracol a lui Apollo**, care era legată prin "Drumul Sacru" cu **Miletus**. Templul era menținut de preoți numiți **Branchidae, de unde si numele cultului.**⁸ Existența templului era mai veche decât colonizarea Ioniei de către Helleni, [Paus. VI 2.6]. Se crede, că ar fi migrat acolo, în timpuri vechi, de la Oracolele Apollonice din pelasgul **Dodona** si cel din **Delphi**, înființate de Hiperborei. Numele '**Didyma**' era Anatolian la origine si se spune că ar fi însemnat 'Gemeni' (ex., Apollo si Artemis). Iniintarea cultului pe la 1000 BC a precedat colonizarea Hellenica a Ioniei, dar primele semne arheologice în Didyma apar prin Sec 8 BC. [Tuchelt, K. (1991). *Branchidai-Didyma*, p.9-10]. Exista acolo, în timpuri arhaice, si un cult Grand Ma, Cybele. [Paus. VII 2.6]. Herodotus din Halicarnassus spune că faraonul **Necho II** (cca. 600 BC) a trimis daruri, iar 50 ani mai târziu **Cressus** din Lidia a făcut si el același lucru.

(8) "Oricum discutând mai departe, partea fabuloasă a povestii este, am putea concluda, că **Branchus** a fost din familia sacerdotală care a înfiintat la Delphi templul **Branchidae or Didyme** si că el a mers la Miletus, unde a găsit oameni cu mintea deschisă puternic la superstitii, ca si la Delphi, si a înfiintat acolo un oracol, imitând ceea ce exista în Delphi." [Larcher's notes on Herodotus, historical and critical remarks. Ed, 1829]

După cum se vede în nota (8) de mai sus si nota (7), Pag 22, originea numelui cultului Branchidae este neclară si foarte controversată astăzi, spunându-se că numele cultului ar fi venit de la Branchus o familie sacerdotală de la Delphi, sau posibil de la preoții Brahmani din India. Faptul că în perioada arhaică sanctuarul a fost administrat hereditar de o familie, nu se mai găsește nicăieri în lumea Hellenică. **Didyma** era numele actual al localitatii, pentru că Herodotus, în cuvintele lui, totdeauna se referă la Oracol cu numele de, **Branchidae**. [Hdt. i 46.2, 92.2, 157.3, 159.1, ii 159.3, v 36.3: οἱ Βραγχίδαι]. Acest lucru sugerează că la origine era una din comunitățile centrate pe o divinitate locală, fapt tipic si pentru alte asezări din Asia Mică, înainte de hellenizare. Numele de Branchus este aproape unic în mitologia Hellenă si nu apare în altă parte în lumea clasică, dar nu este surprinzător, pentru că înțelesul literal al cuvântului **inseamnă 'durere în gît', 'răgusire',** sau vibrație a coardelor vocale. [Jurnal of Hellenistic Studies 1985, 59-68, *The Masacre of the Branchidae*]. Această situație ne poate sugera si faptul că numele cultului **pre-Hellenic Apollo Branchidae** nu ar veni de la numele unei familii sacerdotale, **Branchus**, ci pur si simplu de la instrumentul tracic de vibrație numit, **brychos (broancă)**, având în vedere că Apollo era mereu asociat cu acest instrument muzical, de unde, posibil, si numele de **Apollo Branchidae** în epoca arhaică, pre Hellenică.

Dacă se acceptă această origine a numelui, este posibil ca Oracolul din Didyma să fi fost mai vechi decât Oracolul din Delphi, asemănător cu cel pelasgic din Dodona si ar avea sens si presupusa legătură cu numele religiei Brahmane Vedice (vezi nota 7). Numele hellenic al instrumentului cu coarde era **Lyra**, iar în

epoca romană apare, *Apollo Citaraeus*. Cultul lui Apollo era răspândit în antichitate peste tot în Marea Mediterană asociat mereu cu lyra sau cithara, cum se poate vedea în aranjamentul de mai jos:

 <p>MACEDON. CHALKIDIAN LEAGUE. Tetrobol (Circa 432-348 BC). Olynthos. Obv: Capul laureat al lui Apollo. Rev: XALKIDAEON. LYRA. SNG ANS 525 ff. Condition: Very fine. Weight: 2.23 g. Diameter: 14 mm.</p>	 <p>IONIA, KOLOPHON, ca 389-350 BC. AE 12mm (1.88g). Capul laureat a lui Apollo / LYRA în careu; doi astragaloi stânga și dreapta. Milne, Kolophon, 77-78; SNG Tuebingen 2899; SNG v. Aulock 2009; SNG Cop. 145. Green patina.</p>	 <p>MACEDON BOTTIAIAI (Spartolos), Circa 385-350 BC. Ae Obv: Cap laureat a lui Apollo. / Rev: B-O-T / TIAI / ΩΝ. Kithara.</p>	 <p>HAMAXITUS, TROAS, Bronze coin, Hamaxitus, Troas, Secolul iv B C, Capul laureat a lui Apollo. AMAEI, LYRA. 1.57 grams, 10.9 mm, SNG Copenhagen 341.</p>
---	---	---	---

 <p>LYCIAN LEAGUE. OLYMPOS. Drachm (Circa 88-84 BC). Obv: Cap laureat a lui Apollo, cu arc și teacă peste umăr. Rev: ΟΛΥΜΠΗ. LYRA; torch to left, scut și sabie spre dreapta; toate în incuse square. Troxell 51; SNG von Aulock 4375. Condition: Good very fine. Weight: 3.00 g. Diameter: 15 mm.</p>	 <p>ISLAND OF KOS, CARIA, .c. 88 - 50 BC. AE-23. 6.67g. 12h. Capul laureat a lui Apollo / ΚΩΙΟΝ ΕΜΜΕΝΙ pe fiecare parte a LYREI; toate în coroană. BMC Caria, p. 211, no. 172. aVF as struck with some weakness in areas.</p>	 <p>Apollo_Musagetes, Pio Clementino Museum, Vatican. Apollo Citharaeus showing a cithara with box tail-pieces. brynchos— "guitarra"; comparada con el rumano broancă, "un instrumento de cuerda" y el ruso brenčat, "tocando un instrumento de cuerda"</p>	 <p>Apollo Citharaeus, a wall-painting from the Palatine Antiquarium. Thracian word brynchos — "guitar"; cf. Romanian "broancă" "a stringed instrument"</p>
---	--	--	--

Abdera, Abaera, abderite, aberite, ...aberatii.

Suntem în anii 513 și 512 BC, Persanii sub **Darius I** cuceresc **Abdera**, un oraș important în acea vreme, situat pe coasta Traciei și care este menționat ca un oraș unde - 'Marele Rege' era primit cu onoruri - în marsul lui spre Grecia [Herodot. vii. 120]. În 492 BC, după Revoltă Ioniană, Persanii cuceresc din nou **Abdera** sub **Darius I**, conduși de generalul **Mardonius**. În retragerea după bătălia de la **Salamis** (480 BC), **Xerxes** se oprește în **Abdera** și este primit cu ospitalitate de locuitori oferindu-i-se o tiară și o sică, o sabie de aur, înconvoiată. [Smith, William, ed. 1878, "Dictionary of Greek and Roman Geography", London].

Acest ajutor dat Persanilor de către **Abdereni** a fost, desigur, foarte supărător pentru **Atenieni** drept care, aceștia i-au considerat **stupizi** [Juvenal X.50], [Martial X.25.4.] și au făcut numeroase glume denigratoare pe

seama lor, numite 'abderite'; aceasta, cu toate că orasul a fost locul de naștere a unor iluștri filozofi ca Protogoras, Democritus, Anaxarchus, Hecateus din Abdera-istoric și filozof, și poetul liric Anacreon. [Smith, William, Dictionar, ediția 1878].

Resentimentul atenienilor împotriva abderenilor este relatat și de **Cicero**, care remarcă:..."aerul din Abdera a fost proverbial în Atena, ca provocând stupiditatea". [Cicero. Epistulae ad Atticum, 4.17.3, 7.7.4].

Această situație indică și faptul că relațiile dintre orașele Tracie și statele oras Hellene (polisuri) nu erau tocmai bune, deoarece acestea din urmă încercau dominația economică a orașelor din Tracia.

Ca urmare a insuccesului invaziei Greciei și eșecul dominației Persane în Europa, apare regatul Tracic Odrise fondat în cca. 480 BC de regele Teres I, fiul regelui trac Olorus, mort posibil în 515 BC. Fica lui Olorus, Hegesipyle, s-a căsătorit cu generalul atenian Miltiades, cel care i-a învins pe Persani în bătălia de la Marathon în 490 BC. [Herodotus, Istoriile 6.39.1].

Thucydide (460-400 îCr.), fiul lui Oloros, menționează orașul **Abdera** ca fiind limita de Vest a regatului **Odrise** care se întindea atunci în Est până la gurile **Istrului, Pontul Euxin**. [“Razboiul Pelopozian”, Cartea ii.10].

Mai jos, sunt monede antice din Abdera având pe avers un **Grifon**, simbol al ținuturilor **Hiperboreilor**, o creatură mitică cu corp și coadă de leu, cap și aripi de vultur. Grifonul apare pe cele mai vechi monede din marea Egee, pe monede din Sicilia (indicând o legătură cu Tracia) și apare pe coifurile dacice și trace, cum este cel descoperit la Cotofenesti, Prahova.

De asemenea este o monedă din timpul lui Darius I și Xerxes I și o monedă din Tracia din timpul lui Sparadochos, fiul lui Teres I, fiind primul rege al dinastiei Odrise care a emis monede. [Wikipedia]

Ultima monedă este din Tracia, Teres II rege al dinastiei Odrise, având pe revers simbolul orașului, vita de vie, vinul de Maronea menționat de Homer în Odissea, când Maron, fiul lui Dionisie, i-a oferit lui Ulise faimosul vin.

 <p>Drahmă, ABAE (Abdera), datată cca. 265-245 BC Rev: Capul laureat a lui Apollo in square. Revers: Grifon, Ref. SNG Cop 361var, May 538/536.</p>	 <p>KING OF THRACE (Odryse). Sparadokos (Circa 450-440 BC). dinastie sub Teres I, (cca.460-431 BC), AR Diobol. Avers: ΣΠ/Α. Partea din fata a calului / Rev: vultur in zbor, având un sarpe in cioc; totul in incuse square. Peykov B0040; Topalov I 63; HGC 3, 1677. [Wikipedia].</p>	 <p>Monedă de bronz, REGATUL TRAC ODRISE, KING TERES II, 351-342iCr. Maronea mint. Reference: SNG Cop. -, SNG BM -SNG Stancomb. Avers: bipennis, THPEΩ in jur, T- format de topor. [Wikipedia]</p>
--	---	---

In Secolul 4 AD apare o carte intitulată *Philogelos*, în traducere- "lubitorii râsului"- care conține si un capitol cu glume antice, despre "stupiditatea proverbială" a **abderenilor**, numite **abderite**. [*"Cartea celor mai vechi glume" traduse din limba greacă antică de Dan Crompton, 2011, Editura Sourcebook, USA*].

In acest fel, aceste glume arhaice ajung astazi la noi după cca. 2500 de ani. Mai jos, ceva exemple de glume **abderite**, din această carte:

1. *Abdera este divizată in două, cu oameni trăind in Est si in West. Când orasul a fost atacat, abderitii din Est si-au spus unul altuia, "nu este necesar să fiti îngrijorati -dusmanii au venit numai pe poarta din Vest"!*
2. *In Abdera, un măgar scapă si intră intr -un Gimnaziu lovind vasele si murdărindu-se de ulei. Abderitii au strâns toti măgarii orasului la un loc si i-au pus sa-l lingă pe obraznicul măgar, în fruntea celorlalti ca să-i atentioneze.*
3. *Un abderit încearcă sa se spânzure, funia se rupe, si se loveste la cap. El merge la doctor, pune ceva cremă pe rană, si după aceea merge acasă si se spânzură din nou.*
4. *Un abderit întâlnește un eunuc si-l întreabă câti copii are. Eununcul îi spune că nu are testicule si deci nu poate avea copii. "Am înteles, a spus abderitul, sper să ai mai multi nepoti"!*
5. *Un abderit întâlnește un eunuc care vorbește cu o femeie, si-l întreabă dacă este sotia lui. Când i s-a spus că eunucii nu pot avea nevaste, abderitul a spus: "gresala mea, trebuie să fie fica ta"!*

6. Un **abderit** iese afară pentru o plimbare și vede un tip cu o hernie masivă care-și făcea nevoia la marginea drumului. El îi spune prietenului... “apare că o să termine până la miezul nopții”
7. Un **abderit** tocmai că a fost la ceremonia cremării tatalui său, și aleargă acasă la mama lui bonlavă. “Mai este puțin lemn rămas pentru foc”, spune mamei lui. “Dacă îți place, poți să te cremezi și tu.”

Toate aceste glume numite **abderite** sunt de fapt ‘**aberatii**’ deci, există posibilitatea ca de aici să fie originea acestui cuvânt din limba latină și, de acolo, ajuns în limba franceză, română și alte limbi. Este cunoscut că în ‘latina populară’, când există un grup de două consoane intervocale, apare fenomenul de dizolvare parțială. [James M Anderson, *A Study of Syncope in Vulgar Latin*, 1965]. Astfel **abderite** se pronunță **aberite**, de unde poate să fi apărut, cuvântul **aberatii**.

schepsis, substantiv: expresii “E cu schepsis”, “Are un schepsis”.

Cuvântul **schepsis**¹ este în dicționarul român, însemnând ceva inteligent, ascuns, greu de înțeles. Originea cuvântului se pare că are legătură cu orasul Skepsis (Σκῆψις or Σκέψις) din Troas, cunoscut ca locul unde au fost ascunse cărțile filozofice ale lui Aristotel și Theophrastus. După moartea lui Platon, în 347 BC și sub presiunea amenințării Macedoniene asupra orașelor grecești, Aristotel, născut la Stageira în Thracia/Macedonia și prieten a lui Filip al II-lea, este forțat să părăsească Athena și călătorește la Assos la invitația lui Hermias, un fost elev de la Academia lui Platon. Acolo, înființează prima lui școală filozofică și eventual se și căsătorește cu Pythias, fata sau nepoata lui Hermias.²

Biblioteca a fost lăsată acolo în anul 342 BC, când **Aristotel** a fost nevoit să plece în grabă, din cauza pericolului Persan, ducându-se în Macedonia la regele **Pilip al II-lea**. Acolo va înființa **Liceum**, unde va fi educat tânărul **Alexandru** și generalii lui de mai târziu. Cărțile au fost recuperate de Sulla (cca. 86 BC), în timpul războaielor cu Mitridade al VI-lea și duse la Roma. [Strabon, *Geography* 13.1.54]

Despre recuperarea acestor cărți, Plutarch³ scrie:

“Când Sulla a plecat din Ephesus cu toată armata lui, în trei zile de navigație a ajuns în raiul din Pireus, în Athena; acolo el a fost primit în frateritate secretă și a primit pentru el biblioteca lui Apellicon Teianul, în care erau cele mai multe opere ale lui Aristotel și Theophrastus, care atunci nu puteau cădea în mâinile oricărui om. Și ei spun că biblioteca fiind adusă la Roma, gramaticianul Tyrannion a extras mare parte a cărților și Andronicus Rodianul, având originalele în mână sa, le-au copiat și a scris sumarele pe care le avem noi în prezent. De acea filozofii peripatetici antici, neavând toate operele lui Aristotel și ale

lui Teophrastus, le-au avut acum perfect împreună toate aceste bunuri, datorită lui Neleus Sceptianul (la care Theophrastus a lăsat toate cărțile lui prin testament), ajungând astfel în miinile unui on ignorant, care nu înțelegea importanta lor.”

<p style="text-align: center;">ASSOS</p> 	<p>TROAS. ASSOS. Hemiobol, Silver (Circa 500-450 I.Cr.). Fata: Griffin sezind dreapta.Cf. Weber 5318 (obol); cf. BMC 3 (same); cf. CNG E-341, lot 182 Foarte rare; Greutate: 0.27 g. Diametru: 7 mm.</p>	 <p style="text-align: center;">Teatrul antic din Assos</p>
---	--	--

Etimologia cuvintului **Schepsis** nu este indicată în Dictionarul Explicativ, si aparent este folosit numai în România cu sensul din dictionar, drept care am dat mai multe detalii. Cuvântul a **ajuns la noi mai târziu, posibil, cu legiunile romane**. Recuperarea cărților lui Aristotel a fost de foarte mare importanță, atunci când toate marile biblioteci ale lumii antice, Pergamum, Alexandria colectau cărți. Interesant este și că un nume propriu, **Skepsis** este astăzi în limbajul Românilor o expresie comună, pentru ce a reprezentat acum peste 2000 de ani găsirea unor lucrări filozofice deosebite, ascunse și apoi redade pentru folosință umanității!

<p style="text-align: center;">SKEPSIS</p> <p>Moneda a Orasului Skepsis cu Pegasus pe avers si marcat ΣΚΑΨΙΟΝ datată cca.450 iCr.</p>	<p style="text-align: center;">SKEPSIS</p> <p>Moneda a Orasului Skepsis cu Pegasus pe avers si marcată ΣΚ datată cca.450 iCr</p>	<p style="text-align: center;">MITHRADATES VI</p> <p>Pontos Amisos, Bronz MITHRADATES VI, regele Pontului 134-63 BC, ca tânarul PERSEUS -cornucopia între pileus al Dioscurilor / Rev: AMISOY.</p>
--	---	---

(1) Auzeam adesea acest cuvint folosit de inginerii Institutului de Cercetari pe terenul căruia am copilărit si unde tatăl meu lucra ca mecanic. Institutul de Cercetari penrtu Mecanizarea Agriculturii (ICMA), Bucuresti, Băneasa făcea atunci cercetări si a contribuit la proiectarea de masini agricole românesti moderne: motoare de tractor, combine agricole, prese de paie.

(2) "Aristotle's Sojourn in Assos". Choroust Anton Herman, (April-June 1972). Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte. Franz Steiner Verlag. 21 (2): 170-176.

(3) The Lives of the noble Grecians and Romans” by Plutarch of Chaeronea, translation by Sir Thomas North.

Soarta tragică lui Hermias faimosul sclav cersetor, elev a lui Aristotel, ajuns filozof

si despot în Atarneus si Assos

Hermias, fost sclav în tinerețe, se zice că ar fi ajuns la Atena și a urmat Academia lui Platon, fiind elev al lui Aristotel. După întoarcerea acasă, el devine despot în Atarneus și Assos, două orașe în apropierea Cetății Troia, ca și orașul Skepsis. Acolo, îl primește pe Aristotel forțat să părăsească Atena, după moartea lui Platon. Orașele lui Hermias au fost primele care s-au revoltat împotriva Persanilor. În 342 BC, regele Artaxerxes III îl trimite pe strategul Memnon din Rhodos să facă ordine. Când Persii au ocupat zona, Hermias și Aristotel, considerați oamenii lui Philip al II-lea, au fost nevoiți să plece în grabă, Aristotel lăsând în urma lui cărțile filozofice.

Memnon, sau după Diodorus din Sicilia, fratele său **Mentor**⁴ îl capturează pe Hermias într-o insulă din Marea Egee și îl trimite în lanțuri la Susa, capitala regatului Ahemidian. Acolo este torturat pentru a afla viitoarele planuri de invazie a macedonienilor și după aceea asasinat. Ultimile cuvinte ale lui Hermias, înainte de muri, se spune că ar fi fost – *“spuneti prietenilor mei că nu am făcut nimic rău filozofiei”*.

<p style="text-align: center;">MEMNON OR MENTOR</p> <p>Memnon din Rhodos (cca.385-340 BC) a fost un proeminent Greek commandant in the serviciul lui Artaxexes III.</p>	<p>Lampsacus, Mysia, 360 - 340 BC Bronze chalkous, MEMNON, patina verde, 0.708g, 8.9mm, bătută la Lampsacus (linga Lapseki, Turkey) , tânăr cu cap cu raze al soarelui , dreapta; reverse trandafir in profile, M-E in flancuri, jos ; foarte rare</p>	<p>A fost prin căsătorie înrudit cu aristocrația Persana, și a servit regele persan aproape toată viața. Memnon a fost unul din cei mai mari conducători care s-au opus lui Alexandru cel Mare. Participă ca strateg în bătălia de la râul Granicus 334 BC, unde conducătorul Persilor Sprithridates își pierde viața.</p>
---	--	---

Aceasta a fost soarta tragică a filozofului Hermias. El este menționat ca sclav a lui Eubulus, un bancher din Bitinia Thracică, ajuns despot în Atarneus și Assos. Mai mulți istorici antici ca Theocritus și Theopompus spun că Hermias ar fi fost un barbar, eunuch, un sclav care a călătorit din insulă în insulă în marea Egee, ca un **'hermit'**, să-și câștige existența și a ajuns filosof. Întors acasă, el a luat locul stăpânului său Eubulus ajungând astfel despot. Astăzi, istoricii moderni⁵ consideră că aceasta este numai o încercare de a distruge reputația lui, fiind în disgrație ca prieten a lui Aristotel și Philip al 2-lea al Macedoniei.

(4) *Mentor of Rhodes* (Μέντωρ Ῥόδιος) (c. 385 BC – c. 340 BC) a fost a mercenar Grec, ajuns stratrg, consilier de război (deci mentor) la curtea lui Pilip II și mai târziu luptând împotriva lui, angajat de Artaxerxes III al Persiei. Numele lui Mentor pare să fi fost un cognomen, fiind cunoscut de la Homer ca numele celui care a avut grije de Telemachus, copilul lui Ulise când acesta a fost plecat la războiul Troian.

(5) Mulvany, C. M. (July 1926). "Notes on the legend of Aristotel". *The Classical Quarterly*. Cambridge University Press. 20 (3-4): 155-167

<p style="text-align: center;">SPITHRIDATES</p> 	<p>ACHAEMENID EMPIRE. Spithridates, Satrap of Lydia and Ionia (334 BC). Ae. Obv: Head of satrap right, wearing Persian headdress. Spithridates moare in lupta de la Riuul Granicus. Rev: ΣΠΙ. Forepart of horse right; monogram to upper left. Babelon, Perses 380; SNG Copenhagen 1538; SNG von Aulock 1823; Klein 367. Condition: Very fine. Weight: 1.12 g. Diameter: 11 mm.</p>
--	---

coios, coaie, coleus (latin): adj./substantiv, organe genitale. Coix barbata, planta

Cuvânt în dicționarul român, menționat cu origine din limba latină! În mitologia greacă **KOIOS**, (Coeus) a fost unul din bătrânii **Titani**, copiii lui **Uranus**, (**Cer**) și **Gaia** (**pământ**), numit și **Polus**

[Hesiod, sec. 8 BC.] / [Hyginus 64 BC- AD 17, Fabule, 140].

	<p><u>Coix barbata: Curios nume de plantă cu origine din limba greacă, venit, posibil, din limba tracă!</u> Cea mai cunoscută specie este <i>Coix lacryma-jobi</i>, Job's tears. O varietate este cultivată în multe regiuni calde ca o sursă de mâncare, folosită în medicină și pentru ornamentație. Numele generic este din limba Greacă antică, κόϊξ (<i>koix</i>).</p>
--	--

[130] "Fără nici-un act dulce de dragoste **Ea** (n.b.-**Gaia**) a produs marea largă, **Pontos**, cu valurile furioase și după asta cu **Uranus**, i-a făcut lui adâncul, involburatul **Okeanos** (curentul) râul ocean; și **Koios**, **Krios**, **Hyperion**, **Iapetos**, și **Theia** de asemenea, **Rhea** și **Themis**, **Menosyne** și **Phoibe** cu coroana de aur, și iubitoarea **Thetis**" [Hesiod, *Theogonia*]

Coios este cunoscut ca fiind tatăl **Letonei** [Imnuri Homerice, Imnul al 3-lea, a lui **Apollo**, Oxford press New York, 2001], cea născută în **Delta Istrului** și care era mama fraților divini **Arthemis** și **Apollo**, [Hecateus din Milet]. Hesiod vorbește de conspirația lui **Coios** și a fratelui său **Cronos (Timpul)** împotriva tatălui lor, din cauza unei intrigii în familie. **Uranus** a fost imobilizat, în timp ce **Cronus** i-a tăiat genitalele cu o seceră și le-a aruncat în mare. De acolo, se zice, că **Aphrodita (Venus la romani)** s-a născut din spuma mării, în insula **Cipru** și este ajutată de **Muze**. [Hesiod, *Theogonia*]

Cunoscută ca zeiță a frumuseții, ea a făcut în timp pereche cu zeii **Hephaistos (Vulcan)**, **Ares zeul războiului**, cu muritorul **Anchise**, devenind astfel mama lui **Paris** din Troia. Toate aceste personaje mitologice fiind, după cum se știe, de origine **Tracică**. În piesa **Alcesteis**, a lui **Euripides** (cca 438 BC), se menționează un alt nume al lui **Ares**, anume **Trax**, patronul **Traciei**. Scutul lui de aur era păstrat în **Biston**.

 <p>Aphrodita (cu căciulă frigiană, de obicei tracică/dacică) și Ares la un banchet al Zeilor în Olimp. Tarquinia, Etruria: Attic ceramică roșie: Kylix, pictor: atribuit lui Oltos. [Wikipedia]</p>	 <p>Basoreliev, cu Paris purtând căciulă frigiană, de la vila împăratului Adrian [Wikipedia]</p>	 <p>Monedă emisă în Cipru, cca. 246 BC de Ptolomeu iii, Capul lui Zeus, pe revers Afrodita.</p>
---	---	---

 <p>Metropolis, Ionia, Sec 1, BC., cu capul Zeului Ares, pe rev: Cap de zimbri. IONIA. Ae. Diogenes, magistrat. Obv: Helmeted head of Ares right. Rev: ΔΙΟΓΕ. Bucranium; monogram (=MHTΠΟΠ) in left field. Düsseldorf coll. 11407; SNG von Aulock -; BMC -.Condition: Very fine. Weight: 1.43 g.</p>	 <p>Sestertius, bătut în Roma, capul împăratului roman MAXIMINUS I, TRAX, 236- 238 îCr, pe rev: PAX-AVGSTI S-C. El a fost la origine trac, născut în Moesia, Dacia de la sud de Dunare.¹ [Herodian, 7:1:1-2]</p>	<p>Acesta este 'omphalos' -buricul pământului - care a fost găsit la Delphi în sanctuarul lui Apollo, unde preoteasa Pythia, stătea pe tripod înhalând gazele 'inspiratoare' de la carcasa Pythonului.</p>
--	--	--

(1) *In antichitate Dacii locuiau pe ambele maluri ale Dunarii și vorbeau aceeași limbă. [Menander, Strabon].*

Legenda arată deci, că acest titan **Coios** are o legătură directă cu organele genitale, neexistând însă în literatura clasică, și nici în dicționare, o explicație în acest sens!

Aparent, numai la Români există acest cuvânt, însemnând- exact organe genitale, masculine! Aceasta poate fi o indicație că ar fi un cuvânt de origine tracică! În plus ne dă o posibilă origine preistorică, mult mai veche, a miturilor Titanilor și ar arăta vechimea unor cuvinte românești. Alte cuvinte folosite în miturile lui Hesiod se găsesc astăzi în limba Română cum sunt Phaeton, Fetuza, Lamp(etia), conducând la aceeași concluzie;

..și ca o întărire a celor de mai sus, un alt mit al lui **Hesiod** spune cum **Cronos își devora pruncii**, fiindu-i frică că aceștia ar fi putut să-i submineze poziția. Când zeita **Rhaea**, consoarta lui Cronos, l-a născut pe **Zeus**, părintii lui **Cronos - Titanii Uranus și Gaea** - au înlocuit **báiatul** cu o piatră pe care **Cronos** a îngurgitat-o. Piatra a fost numită '**Baetyl(os)**'² și, recuperată, a fost dusă la Oracolul din **Delphi** ca pe a doua piatră sacră, pe lângă **Ompalos**, sau 'buricul pământului' [Pausanias 10.24]. **Aici este de interes, deoarece cuvântul báiatul care se aseamănă fonetic și semantic cu Baetyl(os) din mitologia Ellenă, este astăzi un cuvânt existent, aparent, numai în dicționarul românilor, având același înțeles.**

Hestia a fost primul copil născut al cuplului Cronos/ Rhea și, desigur, conform legendei, îngurgitată de **Cronos** este salvată de fratele său mai mic **Zeus**. Ea ajunge singura Zeita născută din Zeii Titani să fie admisă printre din cei 12 Zei Olimpicieni. Precum Athena și Artemis, ea rămâne o Zeiță eternal virgină,

atributul ei principal fiind focul etern, dar rămâne mai puțin importantă în Pantheonul Grecesc. Zeita Vesta a fost echivalentul ei Roman. Ca Zeită a focului sacru locul ei public era în *Prytaneum*, clădirea oficială în Olimp. Când o nouă colonie era înființată, o flacăra de la Srina Hestiei era purtată la noua așezare.

(2) Pare a fi o confuzie antică; numele 'baetyl' a fost dat pietrei sacre, simplu, de la cuvântul *báiatul'* (the boy), referindu-se la infantul Zeus, evident, cuvânt tracic din substrat I E, (*Baytam*), în Sanscrită și existent astăzi numai în limba română! Este, de fapt, helenizarea cuvintului tracic 'baetul', la care s-a adăugat sufixul 'os'. (n.b. litera 'y' în limba greacă este 'u'). Aceasta poate fi o altă dovadă a originii tracice a miturilor zeilor Titanici și a vechimii unor cuvinte românești.

Sulla, substantiv comun, poreclă romană. Scula de găurit, organ masculin

Sculă de găurit / De la numele **Lucius Cornelius Sulla** (b.138- d.78 BC), un mare general roman, numit dictator, cunoscut în istorie prin strategia lui militară, valabilă și astăzi, de a stăpune prin forță concentrată mijlocul liniilor inamice, și a le înconjura astfel pe flancuri. Este cunoscut și ca afemeiat.

Plutarch sugerează că numele lui ar fi fost o poreclă! Pe epitaful lui era scris: "*Nu există prieten care vreodată m-a servit, și nici dusman care vreodată mi-a făcut rău, și care să nu fi fost răsplătit din plin*". [Plutarh, Cartea "Vieți paralele", Viața lui Sulla]. Mai târziu, mulți au înțeles greșit acest epitaf!

Sulla spunea, despre tânărul **Caesar**, "*în el zace o sută de Marius*", Marius fiind rivalul lui politic. Când Sulla, la cea de a doua încercare, a fost votat Pretor cumpărând practic senatorii, l-a amenințat pe tânărul Caesar (d. 44 BC) spunând - "voi avea eu grije de tine!". Caesar a răspuns la această amenințare - "ce ai tu cu Prefectura, doar stii cum ai obținut scaunul ăsta?".

Caesar, venind dintr-o familie cu vederi politice opuse celor lui Sulla, va trebui să plece din Roma ajutat de mătușa lui Vestală, ca să scape cu viață. Această replică a lui Caesar este la originea zicalei populare –

"Ce are Sulla cu Prefectura?", ajunsă la noi, probabil, cu legiunile militare romane.

 <p>Monedă republicană de AR, cu capul Romei, pe revers: SULLA încoronat pe quadriga de către Victoria.</p>	 <p>JULIUS CAEZAR, născut Iulie 100 BC, Denar de Argint, SRCV I 1405, RSC I 14, Crawford 468/2, Sydenham 1015, BMCRR Spain 86. Obs: Capul încoronat al lui Venus, un sceptru și Cupid pe umăr, lituus în față / Rev: doi captivi (male și female) la baza trofeului Gallic, CAESAR în exergue</p>	 <p>Monedă republicană de AR, capul Romei, cca. 101 î.Cr., pe revers: MARIUS, ales de șapte ori consul, în quadrigă victorios peste Cimbri și Teutoni.</p>
---	---	--

picior, picioare, substantiv. Ter-psichore, Musa dansului

Cuvânt origine tracică, astăzi numai în limba română, vine de la Terpsichore (*ter-psichore*), Muza Dansului! (Măiestră a picioarelor). Se pare că nu întâmplător Herodot în '*Istoriile*' sale, deschide cartea a 5-a, intitulată *Terpsichore*, cu descrierea **Tracilor** și a obiceiurilor lor. Astăzi ne putem întreba dacă Românii folosesc cuvântul picior/ picioare, cu originea de la muza dansului, Terpsichore, sau dacă muza dansului a fost o creație a stramosilor Traci, numind-o "*Maestră a Picioarelor*"? Răspunsul ne poate indica vechimea și originea unor cuvinte românești, și de ce nu, a Românilor și a limbii lor.

Cele nouă (9) muze din mitologia greacă, **este știut, se credea că aveau origine tracică, initial fiind zeițe ale muzicii și dansului.** Cuvântul *-Museion* – care înseamnă '*casa muzelor*' este și el de origine obscură, pre-greacă, adică tracică [Dictionar vechi Britanic.] **Orpheus este de obicei numit fiul Calliopei și uneori fiul Polimniei. Terpsichore, se zice, era mama regelui trac Rhesus din Aeneia făcut cu Strimon tată, și nume de rău în Tracia.** [Hipponax, născut 540 BC, Fragmente 66-68]. Rhesus vine mai târziu în ajutorul Troienilor din cauza războaielor cu **Sciții** și este descris de **Homer** ca având scutul și harnasamentele cailor lui albi făcute din aur.

Pindar se întreaba: "*în ce alt loc Gratiile lui Dionise mai strălucesc (dansând) în ritmul (dithyramb) timpanelor de bou? Cine altul conduce caleasca cailor, sau cine pune socluri pentru vulturul dublu, Lordul păsărilor, în templele lui Zeus? Printre voi, Muselor, fiinte dulci, printre voi este și Ares,³ flori în săgețile de teroare ale tânărului vostru.*" [Oda Olipian 13]

(3) Ares, conform legendelor, era zeul trac al războiului, țara lui fiind după ce treceai de "Cyanean rocks" –adică "stâncile mișcătoare" și de *Salmydessus*, unde domnea regele mitologic trac *Phineus*, orbit de soția lui *Cleopatra*, fca vântului *Boristene*, și totdeauna terorizat de *Harpies*, care-i furau mereu mâncarea, "ca niste harpagoane"! [Sophocle, *Antigone*]; [Apollonius Rodius, *Argonautica*]

Mai jos monedele republicane de argint (9), emise în cca. 66 BC. în **Roma de Poponi Musa**, având toate pe față capul lui **Apollo Mussagete** și pe revers reprezentând cele nouă (9) muze:

 <p>Odysseus și Diomedea furând caii 'albi' ai lui Rhesus, și ucigându-l: ceramică roșie, semnată de pictorul Lycurgus, cca. 360 BC, Naples. [Wikipedia]</p>	 <p>Terpsichore, muza dansului</p> 	 <p>Melpomene, muza tragediei</p>
---	--	---

 <p>Thalia, muza comediei</p> 	 <p>Urania, muza Astronomiei</p> 	 <p>Caliopo, muza poeziei epice</p>
 <p>Euterpe, muz a poeziei lirice</p> 	 <p>Clio, muza istoriei</p> 	 <p>Polimina, muza retoricii.</p>
 <p>Erato, muza poeziei erotice si mimica</p> 	 <p>Regele trac Phineus si Harpies, vas rosu athenian, hydria</p>	 <p>IONIA. Metropolis. Ae (1st century BC). Obv: Helmeted head of ARES right. Rev: ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ. Si un tunet, fulger înaripat. SNG Copenhagen 903; BMC 1; SNG von Aulock</p>

Referitor la originea muzelor, dăm mai jos părerea lui **Jacob Abbot**, scriitor American [*"Cyrus the Great and Alexander the Great"*, publicată in 1880 in New York]:

"Muzele veneau, credeau anticii, din Tracia, din nord, si au mers la început la Jupiter (n.b. Zeus), în Muntele Olimp, care le-a făcut zeite. După aceea ele au mers spre Sud, si s-au răspândit peste tot in Grecia, făcând până la urmă rezidenta lor pe Muntele Parnassus,

pe care îl găsești pe hartă la nordul Golfului Corinth și în Vestul Beotiei. Ele erau celebrate peste tot în Grecia și Italia ca zeități ale Muzicii și Dansului. Mai târziu, științe și arte particulare le-au fost asociate, nefiind nici o mențiune de acest fel în timpurile vechi.”

antagonist, care se opune, adj.

Vine de la numele Antigonus, satrap al Frigiei (320–301BC), fost general a lui Alexandru cel Mare, care, în 306 BC, după lichidarea liniei dinastice regale a Macedoniei, se declară Basileus **și intră în opoziție** cu ceilalți generali Ptolemeu, Lysimach, Cassandru și Seleucus. Aceștia se declară imediat și ei regi. **Antigonus începe un război împotriva celor patru**, în principal din cauza disputelor teritoriale și moare în bătălia de la **Ipsus** în 301 BC. Mai jos monedele bătute de Antigonus I / Ptolemeu I / Lysimach / Casandru / Seleucus I.

 <p>Regatul Macedonia, ANTIGONOS I Monophthalmos, Strategul Asiei, 320 - 301 BC, Drachma AR, 19mm, 4.1 grams. Capul lui Hercule / Rev Zeus pe tron.</p>	 <p>Rege Egipt. PTOLEMY I Soter, ca satrap, 323-305 BC. AR Tetradrachma de AR. 29 mm, 15.3 gm. In the name of Alexander III of Macedon. Alexandria, Egipt</p>	 <p>Regatul Tracian. LYSIMACHOS. 305-281 BC. AR Drachm de AG (4.19 gm, 18mm). Batul Kolophon in 299/8-297/6 BC. Obv: Head of Herakles / Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Zeus</p>
 <p>KINGS OF MACEDON - KASSANDER (305-297 BC)- Capul lui Apollo / - Tripod, 19 mm; 6,3 gm</p>	 <p>Regi SELEUKID, SYRIA, SELEUKOS I Nikator. 312-281 BC. Tetradrachma de AR. Seleukeia pe Tigris mint I. Batut circa 300-281 BC Head of Hercule / Zeus Aëtophoros pe tron</p>	 <p>Regatul Macedonia, Philip III and Alexander IV, 323 - 317 B.C. Urmasii lui ALEXANDRU CEL MARE. Drachma AR, Price 1768, Müller Alexander 240, VF, 4.172g, 17.7mm, 00, Kolophon mint, Herakle / reverse Zeus, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ</p>

meandre, substantive. Expresie populară: “Nu stau după meandrele tale”

Între multe alte (*inter alia*) înțelesuri, cuvântul se folosește la noi în limba populară arhaică și ca “instabilitate în comportament”. Vine de la **Meander**, numele antic al râului astăzi Kucuk Meanderes, Phrigia, Asia Mică, care serpuiește cu bucle accentuate, înainte să se verse în Marea Egee. De observat, mai jos, ‘**simbolul meander**’ pe monedă, între două căciuli frigiene/ dacice, pe moneda din Apamea,

Frigia, cca 130- 48 BC. Cumva, acest cuvânt a ajuns in limba noastră cu sensul de alternanță / instabilitate – meandrele vietii.

a hărăzi, hărăzit: verb/ adj., a stabili un destin divin. Sinonim: predestinat

Cuvânt arhaic in dictionarul nostru, folosit in satele românești cu înțelesul de “*o hotărâre divină*”/ “*a stabili dinainte soarta cuiva*”. Este menționat având origine din limba slavă veche, de la harizati!?

Dar în mitologia greacă sînt cunoscute povestile cu excesele de gelozie ale **Herei**, prima femeie căsătorită din lume, consoarta lui **Zeus**. Astfel Hera o pedepsește (*blesteamă*) pe **Leto**, însărcinată fiind de **Zeus** cu frații divini **Apollo/ Arthemis (Diana/ Ziana)**, ca să nu-si găsească un loc în lume, unde să-i nască.

‘A hărăzi’ este un alt cuvânt în limba noastră folosit în satele românești, posibil cu origine din mitologia Greacă! Oare acțiunile deviante ale Herei, mai târziu în perioada creștinismului, nu erau considerate “herezii”?

In altă poveste, Zeus o avea favorită pe o prințesă argivă, fată în casă, pe nume, **Io**. [Aeschylus, *Prometheus Bound*, 590]; [Herodotus, *Histories*, 1.1]; [Ovid, *Metamorphoses*, 1.583]. **Hera, geloasă, o ‘hărăzeste’ pe Io, transformată deja într-o văcuță, să plece în lume și să nu-si mai găsească locul!** Așa ajunge văcuța **Io**, de pe pământ **Dorian**, în **Tesalia**, trece în **Tracia** unde acolo în locuri sălbatice îl găsește pe “**Prometeu înlănțuit**” de o stâncă pe înălțimile (**Caucasus**) înzăpezite **ale muntelui Getiei!**

Titanul Prometeu, fiul lui Iapet și Clymene o fică a Oceanului, a fost pedepsit de **Zeus** pentru că a dat focul muritorilor și a fost înlănțuit cu lanțuri făcute de **Hepaistos (Vulcan!)**, pe stâncile dezolate, unde spune legenda, **“vulturii zburau și îi mâncau ficatii”** ⁴

(4) Aceasta expresie “mi-ai mâncat ficatii” există în limbajul popular al satelor Românești, însemnând – “a face unei personae zile grele”. Oare această expresie mai există și în alte limbi, sau culturi?

In continuare, **Prometeu**, lamentându-se, îi vorbește ‘**văcuței Io**’ despre soarta ei, **și că Hera ar fi ‘hărăzit-o’ să umble prin lume**, pe pământul Amazoanelor, **Thermodon** (probabil, are sens, anticul **Therma din Tracia**); și că ea va trece în **Asia**, într-un loc care-i va purta numele (**Bizanț**) și de acolo va ajunge în Egipt. **Polybius** menționează acest loc numit **Bous** în apropiere de **Bizanț, pe unde a trecut văcuța Io în Asia**. [“*Istoriile*”, 4.43]. De observant mai jos o monedă din **Bizant** cu symbol - o văcuță pe un Delfin - aluzie la această legendă.

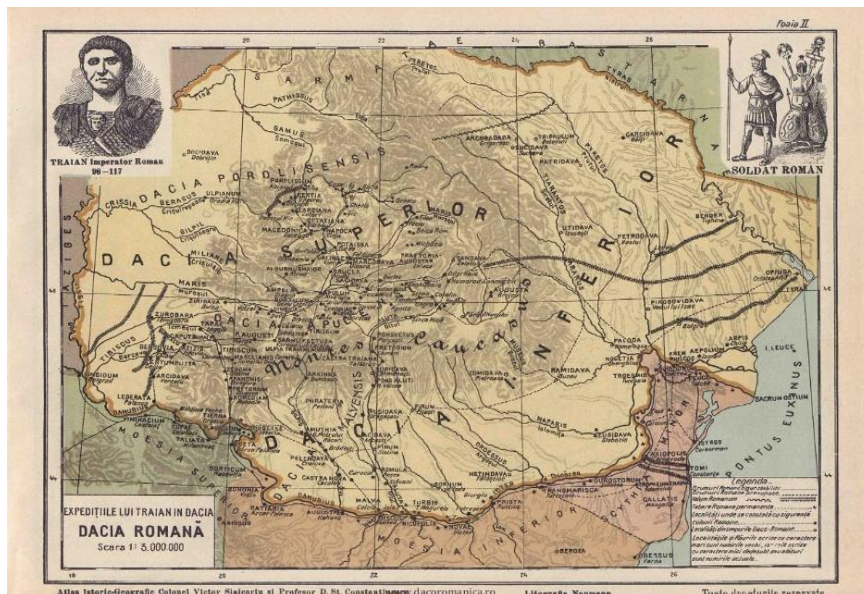

Epigramistul Martial (cca. AD 38 – 102) arată locul unde Prometheus ar fi fost înlântuit, în Muntii Getiei, adică Carpații.

Martial⁵ corectează astfel o eroare făcută încă din antichitate si care persistă si astazi! (vezi harta Daciei de mai jos, in care Carpații sunt notați, Caucazus:

MARTIAL BOOK 9 XLV. Către MARCELLINUS. (Un soldat gata sa plece cu armata lui Domițian, în Dacia.).

"Acum Marcellinus când esti gata să pleci, ca soldat, către tinuturile nordice, să înfrunți grelele constelații ale cerului Getic: acolo stâncile lui Prometheus si Muntii din poveste, unde acum tu trebuie să te duci, vor fi aproape de ochii tăi! Când te vei urca pe stânci, vei înțelege greaua acuzatie a bătrânului Prometheus, si vei spune: El a fost mult mai puternic decât Ei. Si tu poate vei mai adăuga: El care a putut să suporte asemenea suferinte, a fost in stare să modeleze rasa muritorilor." [Martial, Epigrams. Book 9. 45, Bohn's Classical Library (1897)].

[Wikipedia]

(5) Marțial, epigramist a fost poetul de curte și prieten al împăratului Domițian, pe care-l numea -"Hiperboreus triumphus", după războiul, „nu atât de triumfant”, cu Dacii.

Alte traduceri ale lui Martial, mai recente, sunt incorecte, identificând locul înlănțuirii lui **Prometeu în Muntii Caucaz în Asia Mică**. Și astăzi adunările importante, de exemplu în **Davos**, sunt numite **Caucas**, adică **'la înaltime!'**

Ian Ruffell, lector în **Classici de la Universitatea din Glasgow**, menționează și el această eroare antică, în analiza făcută în cartea sa [*“Companions to Greek and Roman Tragedy – Aeschylus: Prometheus Bound”*], și scrie următoarele:

”Localizarea stâncii lui Prometheus este foarte vagă, o parte îndepărtată în Scythia, o locație care poate fi oriunde în nord și în estul Traciei, ori în stepa Eurasiei, dar mai specific în partea între Dunare și Don. Posibilitatea ca muntii să fie în stepă este mică; dar pentru că ‘lo’ (n.b. văcuta) va călători spre est printre Sciti, cel mai bine este să ne imaginăm că Prometheus era înlăntuit pe un versant al Carpatilor. Este clar, el nu era înlăntuit în Caucaz, o gresală din antichitate, menționată în Viata lui Aeschylus”

Din cauza acestei confuzii antice, pornind de la stânca lui Prometeu înlăntuit, apar la diferiți autori antici două rute descrise pentru traseul **văcutei lo**, scrie Ruffell; o rută în nord, dealungul Oceanului (!) și o rută spre sud, dealungul Marii Negre. Pe ruta din nord **văcuta lo** intră în Asia spre Muntii Caucaz prin **Cimerian Bosphorus** (Strâmtoarea Kerçi) care leagă Marea Neagră de Maeotian Lake (Marea de Azov).

Dar în acest timp, ea a fost în contact cu Prometheus înlăntuit în Europa în Tracia! Pe ruta de sud, altă variantă, ea trece din Europa în Asia prin **Thracian Bosphorus** (Stimtoarea Bosfor); vedem aici o altă etiologie și, se încearcă să se reconcilieze cele două variante, explicând existența Amazoanelor în ținutul Chalybilor⁶ prin migrația lor la sud de Marea Neagră, la râul Termodon.

(6) Strabon vede și el confuzia, și spune: “Demetrius Scepsianul are dubii în alterarea numelui de la **Alybes la Chalybes**, neînțelegînd ce va urma, în particular, de ce poetul numește **Chalybes Alizoni**.....Unele personae alterează cuvîntul la **Alazones**, altele la **Amazoane** și **Alybes la Alope**, numind **Scytii de peste Boristene Alazones** și **Callipidae** și alte nume, despre care **Hellanicus, Herodotus** și **Eudoxus** absurd au vorbit; **Unii spun că Amazoanele erau situate între Mysia, Caria și Lidia, lângă CYME**”. [Strabon, Geografia, Cartea xii, 3.20/21]. Acesta se pare să fi fost motivul pentru care locuitorii din KYME în antichitate erau subiecți ai unor glume denigratoare, conform lui Strabon.

EOLIS, KYME AR HEMIOBOL / HORSE / FLOWER Attribution: SNG Cop. 34 Date: 4th Century BC Obverse: Partea din fata a unui cal. Revers: Floare cu 8 petale. Dia: 7.85 mm. Greutate: 0.28 grame. A nice example of this interesting type.

NOTE: Locuitorii din Kyme, un oras de coastă in Asia Mica, erau subiecti a unor glume în Philogelos, chiar mai mult decit locuitorii din Abdera. Strabon, la începutul secolului AD 1, face remarci despre stupiditatea Kymeanelor.

Philogelos (iubitorul risului) este o colectie de cca. 265 de glume care apare în Sec 4 sau 5 AD. Unele manuscrite dau numele compilatorilor ca necunoscuti Hierocles si Philagrios. Alte manuscrite exclud un nume, sau pe amindouă. ⁶ [The Book of the Oldest Jokes" translated from ancient Greek by Dan Crompton, 2011] Referirea lui Strabon la stupiditatea oamenilor poate are legatură cu pretenția locuitorilor din Kyme ca fiind urmasi ai Amazoanelor.

AEOLIS, KYME AE 17 " Forepart of horse & Urn" VF. Obverse:

Head of AMAZON KYME. Reverse: APISTOMAXOS. Below forepart of horse right, urn with handle behind. Mint 3rd Century BC. References: BMC 54, SNG Cop 88. Size /Weight: 17mm, AE Bronze, 3.00g. Great detail and well centered!

Notable queens of the Amazons are PENTHESILEA, who participated in the Trojan War, and her sister HIPPOLYTA(Ἴππολύτη) whose magical girdle, given to her by her father ARES, was the object of one of the labours of Hercules. In classical Greek mythology Ares was the Thracian God of War.

Amazonomachy battle between Greeks and Amazons, relief of a sarcophagus – c. 180 BCE, found in Thessaloniki, 1836, now in the Louvre, Department of Greek Antiquities

THALESTRIS, Queen of the Amazons, visits ALEXANDER (1696)

Aparent, varianta originală a lui Hesiod, are sens, să fi fost pe ruta de sud a Pontului Euxin cu Prometeu înlanțuit în muntii Getici, Carpatii. Din cauza confuziei altor autori de mai târziu, avem în antichitate două strâmtori la Pontul Euxin numite **Bos-porus (Strâmtoarea-Boului)**,- adică a văcutei **Io**, una **Cimeriană** si a doua **Tracică**.

preferate, adj. perphere

Obtinut prin anagramarea cuvântului trac, arhaic *Perpherees*. În antichitate, fete tinere, virgine, ‘*preferate*’, erau alese să facă pelerinaj anual la srina lui **Apollo/ Arthemis din Delos**, locul lor de naștere, și să le aducă ofrande, daruri (spice de grâu). “*Din tara Hiperboreilor darurile erau pasate Scitilor, și de acolo vecinilor pâna ajungeau la Dodonieni...·Tenieni, și care, în final, le duceau în insula Delos·* *Cele care erau trimise din diferite state Hellene se numeau ‘Theori’, cele care veneau de la Hiperborei se numeau ‘Perpherees’·* ...*Eu din câte știu, asta o făceau femeii din Tracia și Peonia, care aduceau ofrande divinei Athemis·*” [History of Herodotus Book iv, 33, Rowlinson 1875, Vol III, page 28.]

Legenda spune că Leto, mama fraților divini, a fost născută într-o insulă de la gurile Istrului. (n.b. posibil în **Grindul Letea, după nume, atunci insulă!**). Diodorus Siculus, citindu-l pe Hecateus din Milet cca. 550 – c. 476 BC, și alți autori ai antichității. [Pausanias, Descriptio Graeciae, I. 18. 5]; [Aristoteles, Hist. Anim. VI. 35].

în Oda lui Pindar [Pythian iv, 324, p 234, col 2, line 4] se înțelege că Hellenii **considerau Tracii fiind Boreani, iar Constantin Porphyrogenitus, împărat al Imperiului Bizantin, între 913 și AD 959, apare să confirme acest lucru, când spune: “sunt multe natii importante până la Dunare, în tara Hyperboreilor.”**

Mai jos monedă din **Istria**, sec 4 îCr. cu frații divini **Apollo/ Artemis**, copii **Letonei**. și alături vederea insulei **Delos, însemnând Deal**, din marea Traciei (Egee), unde spune **Catullus (Cătelusi)**. (cca.84 – cca. 54 BC.) “*Copilul Latonei, născut/ Al înaltului Jove / Te-a purtat sub pomul de măsline / În Delos*”.

<p style="text-align: center;">Apollo/ Artemis</p> 	<p>MOESIA. Istros. Drachma (Secolul 4, BC). Obv: Cap de femeie/ cap de bărbat în deapra inversat. Revers: ΙΣΤΡΙΑ. Vultur cu un dolphin în gheare; monograma sub vultur. SNG BM Black Sea 246. Condition: Foarte buna. Greutate: 5.71 g. Diametru: 17 mm.</p>	 <p style="text-align: center;">Insula Delos</p>
---	---	---

Numele antic al insulei pare a veni de la cuvântul *Deal*, deci un cuvânt tracic în dicționarul român și care, aparent, nu există în nici o altă limbă. Acest lucru este confirmat în următorul pasaj din Virgil:

”Sunt memorii pretioase despre două locuri faimoase ale antichității preistorice. Unul este despre *Un deal (n.b.Hill) departe spre răsărit, unde era un loc sfânt, insula sfântă Delos; și altul în memoria istoriei este despre un loc departe, la apus, numit locul ascuns – Italia or Latzium – regiune unde triburile Pelasge au migrat în multe secole de calamități*

politice”. [Virgil, *Aen.VIII.322-323*]. Alte nume Hellenice ale insulei Delos, in diferite timpuri, au fost: Ortygia, Histeria, Mount Cynthos.

talaz, taluz, substantive: talazul (valul) mării, taluz(val) de pământ.

Cuvinte clar de origine Tracică fiind si astăzi folosite în limba Română. Etimologia nu poate fi de origine turcă, cum este gresit indicat in dictionare, fiind cu origine arhaică! Când turcii au invadat zona in sec. 11 AD, Asia Mică era plină de populatie antică Anatoliană, origine Europeana printre altele, Frigiemi Traci, Greci, Galitieni, Armeni, etc, care au fost asimilați în timp. Această situatie exceptională este confirmată si de ultimile cercetari genetice:

https://youtu.be/wB_pmwjzKu8?si=WDGwiFuUURiMC0g2

Era prin anul 400 BC, când aproape 10.000 de mercenarii greci si traci a lui Xenophon, retrăgindu-se în mare dificultate din Persia, hărțuiți fiind de către inamic, înfometati si înghețați, ajungînd la Pontul Euxin, au strigat într-o mare euforie- *Thalassa!, Thalassa!* [Xenophon, *Anabasis, Cartea 4, Cap.7. Traducere de Maria Marinescu Himu, Ed. Stintifică, Buc, 1964*].

In mitologia Greacă, *Thalassa (Θάλασσα)*, însemnând mare, era o zeiță primordială marină, având rădăcinile de la un cuvint pre-grec, deci trac. [Evelyn-White, *Hugh G. Ed. 1914*]. Diodorus Siculus [Cartea 5. 55.1] spune că Pontos zeul Primordial (Protogenoi) a făcut cu zeița mării Thalassa cele nouă (9) Telechine (Teleostei), vietăți marine, pesti. Corespondentul ei grecesc fiind zeița titan *Thetis*, mama lui Achile. (Moneda de mai jos, Sec 3 BC. cu capul lui Achile si pe revers, *Thetis* călărind pe Hipocamp, purtând faimosul scut a lui Achile).

soartă, sorti, soarte: substantive

Cuvânt în dictionarul românesc indicat cu origine din limba Latină, de la *sors, sortis*.

Moneda republicană de mai jos bătută în 69 BC este a orsului antic-Praeneste, datat după mormintele găsite acolo, încă din sec. 8-7 BC. Pe față, se crede, este capul zeiței *Fortuna*, iar pe revers este simbolizat celebrul oracol arhaic din acest oras cunoscut cu numele *Sortes Praenestinae*, un oracol situat in “antiquitatea clasicilor latini” pe dealul din localitate.

Locuitorii, la origine oieri, erau unii din cei mai vechi din **Latium**, pentru care orasul s-a numit, mai târziu, **Palestrina**¹, **Pales** fiind zeița protectoare ale oilor și ciobanilor, după Varro [*De Lingua Latină, cartea 5.74*]. Acolo s-au găsit epigrafe pe bijuterii considerate cele mai vechi exemple de scriere în latină arhaică, **Lingua Prisca**, vorbită în Latium încă dinaintea întemeierii Romei.

(1) Strina în limba Latină este locul în care se întâmplă ceva, exemplu stână.

 <p>Fortuna / SORS - the God of Luck. (19mm, 3.74 gm) Rome, 69 B.C. Very Rare. Female bust (Fortuna?) M. PLAETORI CEST. S. C., half-length figure of boy- Sors, tinind o tableta inscrisa SORS. Ref: RSC Plaetoria 10; B.M.C. 3525-32; Syd. 801; Craw. 405/2, Sear 341.</p>	 <p>Dealul din localitatea Praeneste. În religia atică, Parilia era un festival rural anual în 21 April, al ciobanilor și turmelor de oi când se nășteu mieii. Sărbătoarea era patronată de zeița PALES. [<i>The Cambridge Ancient History 2nd Ed. Vol. X.</i>]</p>	 <p>Festival of Pales by Joseph-Benoît Suvée, 1783. [Wikipedia]</p>
---	---	--

Praeneste, original, a fost o așezare **Pelasgică** sub hegemonia **Albei Longa**, dar pretindea origine greacă. Se spunea că a fost construită de **Telegonus**, feciorul lui **Ulise** [*Pliny cel Batrin, in The Natural History 3.9., nota 109*]. În timpul imperiului, climatul răcoros a făcut din Praeneste stațiunea de vară a elitei romane, care și-a construit acolo vile, și care ridiculiza limba arhaică și manierele grosiere ale locuitorilor nativi [*Horatiu, Ode*].

La baza dealului a fost ridicat după 82 BC templul **Fortuna Primigena** (Originală) în legătură cu oracolul arhaic **Sortes Praenestinae**, construit cu o serie de terase, porticuri și scări monumentale [*Roth, Leland M, 1993*]. Construcția, care aminteste de templul Egiptean al faraonei Hatshpsut, a influențat arhitectura urbană, nu numai în Roma republicană, dar a fost precursora stilului imperial, grandios, ce a urmat în Estul Mediteranei, și în alte părți, mai târziu!

 <p>Ruinele Templului <Fortuna Primigena.> [Wikipedia]</p>	 <p>Templul Hatshepsut, Egipt [Wikipedia]</p>	 <p>Sestertius cu chipul împaratului Lucius Verus (161-169 dCr.), rev: Zeița Fortuna cu sceptru și cornucopia. De remarcat, zeița Fortuna apare mult mai des pe monedele romane imperiale.</p>
---	--	---

Revenind la monedă, pe revers oracolul este reprezentat de o tabletă inscrisă (**SORS**) și un copil care extragea **tăblițele inscripționate (sors)** dintr-o **urnă cu apă**, făcându-se astfel interpretările pentru **soarta** clienților.

Cuvântul **soartă** există astăzi numai în limba Română și Franceză, interesantă fiind vechimea cuvântului, cu origine în latina arhaică, *Lingua Prisca*! Este posibil ca și numele castelului Peles, care a fost construit la Podul Neagului (mai târziu numit, Sinaia), pe locul vechii stâne regale, să vină de la zeita ciobanilor și stânelor, Pales, menționată de Varro la vechii latini! Podul Neagului este și el un nume legat de oierit, vezi Câmpul lui Neag, de la patele muntelui Retezat.

Sunt și alte locuri având Pales name: un mic râu tributar al Prahovei în Sinaia, sat în Județul Alba, și altul în Satu Mare. Palas este o zonă a orașului Constanța unde este astăzi un institut de Oierit, și probabil în trecut, de mult, un târg de oi!

a face, făcut, verb: fecit, în latina clasică. Epigraf pe agrafa (fibula) din Prenestre.

Această fibulă din aur, descoperită în Prenestre, a fost datată din sec 7 BC. **Ea conține un epigraf cu un text care apare a fi scris în Latina veche (lingua Prisca), de la dreapta la stânga.** Când a fost descoperită în 1886 [*The Archeology of early Rome and Latium, by Ross Holloway, 1994, pag. 161*] a fost acceptată ca având cel mai vechi text cunoscut în Latina Veche. Astăzi se află în Muzeul Preistoric Luigi Pigorini din Roma.

Autenticitatea inscripției de atunci a fost disputată ca fiind un fals. [*Conway, Robert Seymour, 1897 The Italic Dialects: edited with a grammar and glossary I. Cambridge (England): University Press. pp. 311–2.*]. O nouă analiză făcută în 2011 a declarat-o autentică, fără nici un dubiu. [*Maras, Daniele F. Winter, 2012, Etruscan News 14*].

Evidența autenticității fibulei a venit de la o nouă inscripție găsită pe un vas de parfum Etrusc, publicată în 1999 de Massimo Poetto și Giulio Facchetti. Această inscripție conține numele **Numasiana**, confirmând astfel numele **Numasioi**, ca autentic. [*Wikipedia*]

MANIVS ME FECIT NVMERIO

Echivalentul în Latina Clasică a sentinței, obținută prin aplicarea diferențelor dintre latina veche și cea clasică, ar fi: **“MANIOS ME FECIT NVMERIO”**. Transcrierea în engleză ar fi: **“MANIOS: MED: FHE: FHAKED: NVMASIOI”**. [*Wikipedia*]. Tradusă în limba Română: **“MANIOS M-A FACUT PENRTU NUMASIOI”**

(MED FHAKED= M-A FACUT, foarte aproape fonetic de pronunțarea în Limba Română)².

- (2) Nicolae Densușianu traduce textul înscris pe o piesă din tezaurul Cloșca cu Pui de Aur din Pietroasa, în vechea latină (prisca), folosindu-se de enigmatică scriere a plutașilor de pe Bistrița, semne rămase prin timp, identice cu cele ale proto-dacilor, ca o mărturie peste veacuri a identității Românilor. Textul tradus pare

să fie: *VULCHATIOS O FICET* – tradus – *VELCHANU A FĂCUT* ceea ce sună foarte aproape de limba română, asemanător cu inscripția de pe agrafa din Praenestre !

Exemplu de alfabet în diferite scripte după QUORA [Wikipedia]

Vinca	Etruscan	Arameic	Greek	Cirilic	Etruscan	Latin	Vinca
Α, Α, Α	Α	𐤀	Α	А	1. Α	Α	Α, Α, Α
Β, Β	Β	𐤁	Β	Б	2. Β	Β	Β, Β
Γ	Γ	𐤂	Γ	Г	3. Γ	Γ	Γ
Δ	Δ	𐤃	Δ	Д	4. Δ	Δ	Δ
Ε	Ε	𐤄	Ε	Е	5. Ε	Ε	Ε
Ζ	Ζ	𐤅	Ζ	З	6. Ζ	Ζ	Ζ
Η	Η	𐤆	Η	Ъ	7. Η	Η	Η
Θ	Θ	𐤇	Θ	Ж	8. Θ	TH, H, DE	Θ
Ι	Ι	𐤈	Ι	И	9. Ι	DH	Ι
Κ	Κ	𐤉	Κ	К	10. Κ	Κ	Κ
Λ	Λ	𐤊	Λ	Л	11. Λ	Λ	Λ
Μ	Μ	𐤋	Μ	М	12. Μ	Μ	Μ
Ν	Ν	𐤌	Ν	Н	13. Ν	Ν	Ν
Ξ	Ξ	𐤍	Ξ	СТ, Ш	14. Ξ	ST, ŠT	Ξ
Ο	Ο	𐤎	Ο	О	15. Ο	Ο	Ο
Ρ	Ρ	𐤏	Ρ	П	16. Ρ	Ρ	Ρ
Σ	Σ	𐤐	Σ	Ш	17. Σ	Σ	Σ
Τ	Τ	𐤑	Τ	У	18. Τ	Τ	Τ
Υ	Υ	𐤒	Υ	К	19. Υ	Κ	Υ
Φ	Φ	𐤓	Φ	Ш	20. Φ	Ш	Φ
Χ	Χ	𐤔	Χ	У	21. Χ	У	Χ
Ψ	Ψ	𐤕	Ψ	Х	22. Ψ	Х	Ψ
Ω	Ω	𐤖	Ω	Ф	23. Ω	Ф	Ω
Α	Α	𐤗	Α	Ш	24. Α	Ш	Α
Β	Β	𐤘	Β	У	25. Β	У	Β
Γ	Γ	𐤙	Γ	Х	26. Γ	Х	Γ

Praenestre, spun istoricii moderni, era atât de latină cât era și etruscă. Cuvinte ca: *Apá, Apollo (Aplu), Diana (Ziana), olla(oalá), tatá, soartá, făcut, stână, pales, bărbat, vier, clocina, cocină, cloacă, memorie, veteran, roze, pomona (pomaná), pomi, poame, piuá, infula/ fular, sat(ala), etc* - apar în vocabularul limbii vorbite de cea mai veche comunitate de oieri care au trăit pe dealul din **Praenestre** și în **Lațium** în ‘*antichitatea*’ clasicilor latini. Aceste cuvinte le găsim și astăzi în limba satelor românești. La acestea am putea să adăugăm și unele cuvinte menționate de **Varro**, în a sa lucrare **De lingua Latină**, ca venite din latină arhaică, sau din limbi străine existente în Mediterană și care deasemeni le găsim și astăzi în limba română.

cioban, substantiv: sinonime baci, oier, păstor din latină.

Cioban este cuvânt de origine tracă indicat în dicționar și în unele cărți, probabil greșit de origine turcă.

Nu poate fi așa, ciobănitul fiind o îndeletnicire milenară în Dacia/ Tracia. Existau în Asia Mică, ‘inter alia’, populații trace, greacă și galică, care au fost asimilate după Sec. 11 AD, când triburile turcesti au invadat regiunea și de aceea există astăzi acest cuvânt și în limba turcă. Aceasta situație este confirmată și de ultimile studii genetice care arată că o mare parte din populația Turciei are origini europene, balcanice. În Grecia cuvântul există, probabil, de la populația epirotă de ciobani Macedoneni/Armani, Ramani din Istria și din Munții Pindului, Tesalia Pelasgică, pe care Seneca îi numeau Munti ai Tracilor. *[Seneca, Hercules Furens 2]*

După o simplă căutare pe internet găsim că acest cuvânt este în Persană veche și mai există și în limba Galică veche Scoțiană, și anume, **Ciobair**. Este știut că Celții (Galii), o populație migratoare, au fost în Dacia și Tracia, dealungul Istrului înainte de sec. 3 BC, de unde au plecat spre Est și Vest, ajungând în final în insulele Britanice. O ramură estică a ajuns și în Anatolia. Deci în bazinul Istrului, există posibilitatea ca acest cuvânt ‘cioban’ să fi fost folosit cu mult, mult înainte de venirea turcilor în Asia Mică!

 <p>Detaliul de pe internet, arătând echivalentul ciobair în limba galică veche Scoțiană</p>	 <p>Monedă Celtică, cca 200 BC, tip “Kugelwange” din Estul Europei, imitând o monedă a lui Philip II al Macedoniei</p>	 <p>Monedă de AR, cca.230/214 BC, a lui Kavaros, rege al Traciei, ultimul de origine celtică, atestat de Polybius [History, IV.46), după 150 BC].</p>
--	--	--

Glâmbocata (Gura de Aur), Glâmbocelu (Guriță de aur), localități în județul Argeș.

Originea numelor acestor localități sunt foarte vechi. Să fie de pe timpul când triburile de Celti erau la Dunare, sau de pe timpul Romanilor? Posibil! Cuvântul **Glamurous** în limba galeză veche, printre alte lucruri, înseamnă și **strălucitor**, iar cuvântul **Glam** ar fi **strălucire**. În timpurile vechi este posibil să fi însemnat și **aur**, care este un metal strălucitor, acest sens nefiind menționat în dicționare. Cuvântul **bocata** înseamnă în limba română **bucată**, sau **“o gură de mâncare”**, așa cum **bocca** înseamnă **gură** în limba Latină. Deci numele satului **Glâmbocata** pare a însemna **“Gura de Aur”**. De menționat că, înainte de a ajunge la această localitate, în zonă este localitatea numită **Gura Văii**, în Județul Dâmbovița.

Mai la deal de **Glâmbocata** se află localitatea **Glâmbocelu**. După un raționament asemănător și considerând că **Bocelli** este un nume de familie Italian derivat ca diminutiv din **bocca**, de altfel o poreclă pentru cineva cu o voce notabilă, atunci numele satului **Glâmbocelu** ar însemna **Guriță de aur**.

